

תמיר חן

סגור

סיפור אמיתי - אישי על חיים בכת

סגור
תמיר חן
Imprisoned
Tamir Chen

עריכה: גילי תל-אורן
עיצוב עטיפה: סטודיו צמרת – צמרת שי
הוצאה לאור והפצה: ראובני ספרי צמרת בע"מ
רחוב המצודה 3, אזור, תל': 050-6816370

גרסה דיגיטלית של הספר:
www.netbook.co.il
moshe@zbooks.co.il

© כל הזכויות שמורות לבעלי הזכויות
© All rights reserved

אין להעתיק, לצלם, להקליט, לסרוק, לאחסן במאגרי מידע או להפיץ ספר זה או חלקים ממנו, בשום צורה ואופן, בשום אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני כלשהו, או להפיץ ספר זה או קטעים ממנו בשום צורה ובשום אמצעי, לרבות אינטרנט, ספר אלקטרוני או כל מדיה אחרת, ללא רשות בכתב מבעלי הזכויות.

נדפס בישראל, תשע"ט – 2019, Printed in Israel

דאנא 338-695

תוכן עניינים

5	תודות
7	אל הקורא
9	פרק 1: פתיחה
17	פרק 2: המעבר
22	פרק 3: צדוקה
30	פרק 4: הפצה
41	פרק 5: הטיש
48	פרק 6: החוברות
59	פרק 7: המסדר
65	פרק 8: האח הגדול
73	פרק 9: ההתכנסות
80	פרק 10: לחץ פנימי
87	פרק 11: החגורה מתהדקת
95	פרק 12: יין הונגרי
99	פרק 13: סדקים ראשונים
107	פרק 14: לחץ כלכלי
116	פרק 15: השחיקה מתגברת
128	פרק 16: הנסיעה לצפון
138	פרק 17: שעת כושר
146	פרק 18: היעלמות מסתורית
151	פרק 19: בית דין שדה
157	פרק 20: על הקצה...
160	פרק 21: הטיש האחרון

166	פרק 22: השבר מתחיל
173	פרק 23: בתוך בועת זכוכית
177	פרק 24: חבר להצלה
186	פרק 25: התפוח
192	פרק 26: הזמנה לבית הרב
198	פרק 27: בהירות באישון לילה
203	פרק 28: אומץ
208	פרק 29: טיול לילי
216	פרק 30: הבוקר שאחרי
222	פרק 31: חיבור וניתוק
229	פרק 32: התמונה מתבהרת
235	פרק 33: קרש הצלה
240	פרק 34: דווקא הפוך
246	פרק 35: החגים באים
253	פרק 36: היד הארוכה
259	פרק 37: חינוך למופת
265	פרק 38: ביקור בקניון
270	פרק 39: עבר מפוקפק
279	פרק 40: מלוא הניקוד האפשרי
285	פרק 41: פגישה מפתיעה
289	פרק 42: ההחלטה
293	פרק 43: המשחק נגמר
296	פרק 44: התחלה מחדש
302	פרק 45: בחזרה לחיים
305	סוף דבר
310	נספח: עיקרי המשנה הפנימית הסודית של גדי

תודות

תודה לבורא עולם, שנותן את הכוח כל יום מחדש לצעוד במסלול חיים לא צפוי, מרתק, ומלא משמעות.

תודה לאשתי האהובה על חברות נדירה ושותפות אמיתית למסע! ולילדיי היקרים על התמיכה הרבה, העצה והעזרה לכל אורך הדרך. תודה לחמי וחמותי על ההכלה האין-סופית, החיבוק ללא תנאים, והחיבור המחודש למשפחה נפלאה.

תודה לשאר בני המשפחה, שנרתמו ואפשרו לספר זה לצאת לאוויר העולם, ולחברים יקרים, שהושיטו יד והוכיחו בצורה מרגשת מאוד מהי חברות אמיתית.

תודה לרחל לכטנשטיין, מנכ"לית המרכז הישראלי לנפגעי כתות, שמלווה אותי מראשית יציאתי מהכת ועד ימים אלו ממש. תודה מיוחדת לחבר ילדות יקר ש'פרץ' כמו קרן אור לתוך חיי, והאיר בי את הרצון והיכולת לצעוד קדימה.

אל הקורא

הווייתו של ספר זה התחילה בחיפוש אחר דרך לפרוק כאב רב שמילא את ליבי. עם הזמן התברר כי מלבד עצם השחרור שבכתיבה, החומר האוטנטי שנאסף יכול להועיל גם לאחרים. נהוג לומר שלעיתים המציאות עולה על כל דמיון. ובכן, החומר המרתק שלפניכם הוא סיפור חיי האמיתי, המתאר תקופה של כעשר שנים בתוך בועה קהילתית המנותקת מהמציאות, המתיימרת להוביל את הנמצאים בתוכה אל האור, היופי, האמת והטוב – אל שערי "גן העדן", בעוד מקומה האמיתי הוא ממש "פתחו של גיהנום".

לא שיערתי כמה קשה יהיה לי לחזור אל החוויות הקשות כדי להעלות אותן על הכתב. בפרקים מסוימים חוויתי שוב את התחושות הקשות בגוף ובנפש תוך כדי כתיבה. תחושת השליחות היא שנתנה לי את הכוח ואת האומץ להמשיך.

קשה מאוד עד בלתי אפשרי להסביר לאדם רגיל מן היישוב את התחושות, הקשיים וההתמודדויות בסיטואציה מהסוג הזה. פעם אחר פעם נוכחנו לדעת, בשיחות שקיימנו עם אנשים קרובים, שהמסר לא ממש עובר. מתברר שאדם עם שכל ישר מתקשה להיכנס לראש של מנהיג נרקיסיסט, הפועל כדי להשיג שליטה מלאה באחרים כדי לנצלם. עובדה זו גרמה לנו לעוגמת נפש לא מועטה. אחד היעדים המרכזיים של הספר הוא להצליח להעביר את המסר בצורה מדויקת ככל האפשר.

בורא עולם נתן לנו את הזכות ואת האחריות לפעול בעולם מתוך בחירה, זהו "צלם האלוקים" שבתוכנו. כשאנחנו עושים מתוכו את הטוב והישר, המעשים והפעולות שלנו מקבלים משמעות אמיתית.

אם מסיבה כלשהי אנחנו מאבדים את היכולת לבחור, או גרוע מזה, אם זכות אלוקית זאת נגזלת מאיתנו על ידי אנשים תאבי שליטה ממניעים אינטרסנטיים, יפים ככל שיהיו, במוכן מסוים אנו מאבדים את אותו "צלם אלוקים" שבנו ויוצאים אל מחוץ למשחק החיים. שמות האנשים והמקומות שונו מטעמי שמירה על צניעות הפרט. תודה,
תמיר חן

מטה אלקים / תמיר חן

"מטה אלקים".
בידך אדם.
היזהר בו מאוד,
פן תחריב העולם...

פרק 1

פתיחה

צעד אחרי צעד פסעתי לכיוון הבית. תחושת אימה לא ברורה החלה לצוף בתוכי. "מהר! מהר!" שמעתי קול בתוכי. בחילה נוראית תקפה אותי, כאילו הגוף צעק בקול "לא עוד!" מערכות ההגנה הנפשית שלי קרסו בזו אחר זו. בשארית כוחותי גררתי עצמי אל חדר המדרגות וטיפסתי אל ביתי. נשמתי עמוקות בניסיון נואש לייצב את המצב, אך נראה שהפעם הענן שכיסה את ליבי החליט לא לוותר. תחושת האימה הלכה והתגברה. פתחתי את דלת הבית ופניתי מיד לחדר השינה, שם נזרקתי על המיטה באפיסת כוחות. שחר ראתה אותי ומיהרה לבוא בעקבותיי.

"תמיר! מה קרה? מה קורה איתך?" קראה שחר בבהלה.
"לא יודע... הממ... שחר, בבקשה תהיי חזקה, תבטיחי לי שתהיי חזקה. תני לי רק לעבור את זה... בבקשה... אני מבטיח שהכול יהיה בסדר..."
עשר שנים לפני...

השעה הייתה שמונה בבוקר, משאית התובלה חצתה את שער הש.ג של היישוב. תכולת הבית לא הייתה רבה. למעשה היה מדובר בקרוואן ישן שבו היו ארוזים חפצינו בקרטונים בגדלים שונים. שחר הוציאה לחצר כמה בקבוקי מים קפואים ששמרנו למובילים. סביב הקרוואן התגודדו כמה שכנים, חברים ותלמידים מהשיבה שבאו להיפרד.

"זהו, תמיר? אתם עוזבים?" שאל אחד התלמידים.
"כן, זה אמיתי", הגבתי בחיוך, "אמרתי לכם, לשמש רב בישיבה המיוחדת הזאת זו זכות גדולה, התקופה היפה ביותר בחיי. אבל כמו שאומרים – צריך להמשיך הלאה!"
למעשה, הישיבה הייתה הבית השני שלי. לישיבה הגעתי כמעט

בטעות. היינו קבוצה של תיכונים שחיפשה מקום שבו יהיה ניתן להתכונן מבחינה פיזית ונפשית לשירות הצבאי. החיזוק הדתי-רוחני ממש לא עניין אותנו. מצבי הדתי באותה תקופה הוגדר היטב על ידי חבריי: "לא עושה מצוות ולא עושה עבירות!" באורח פלא, שנשגב גם מבינתי, מצאתי עצמי נמשך כמו מגנט לדברי התורה של רבני הישיבה, שינקו בעיקר מפנימיות התורה, על גווניה השונים, והפכו בעיני את התורה מדבר מנוכר ורחוק לדרך רלוונטית ומלאת חיים. השילוב של חופש הבחירה המלא שהיה נהוג בישיבה עם התכנים העמוקים והמגוונים שהועברו בישיבה, גרם לי למהפך של ממש. יותר ויותר מצאתי עצמי יושב בבית המדרש, לצידי ערימת ספרים שבהם אני הוגה שעות רבות. "העולם נעצר בשג", נהגנו לומר זה לזה כדי לבטא את הקוטביות בהרגשה בין שהותנו בישיבה ובין החופשות בבית. לאחר השירות הצבאי חזרתי לישיבה, התחתנתי ושימשתי רב בישיבה ארבע שנים. במשך אותה תקופה התחלנו להרגיש בחיסרון פנימי מסוים, צורך להתקדם הלאה, להתחבר לרב או לקהילה שתעזור לנו להתפתח מבחינה רוחנית. אחת האופציות הייתה קהילה נחמדה שבראשה עמד רב בעל הדרת פנים מיוחדת. שמו היה הרב גדי. משהו בדרך שלו משך אותי מאוד. כמו רבים מבחורי הישיבה, נהגתי להתייעץ איתו מדי פעם בפעם על נושאים שונים. אחד הנושאים המרכזיים שבהם היה מייפע הרב גדי היה נושא השידוכים. הייתה לרב יכולת בלתי מוסברת לחדור לפנימיות הנפש של האדם. לא פעם נוכחתי לדעת שהרב גדי מסוגל לדעת עליי דברים עמוקים, חלקם היו ידועים רק לי וחלקם אפילו אני עצמי לא ידעתי. נזכרתי באחת הפגישות המיוחדות שהייתה לי עם הרב. לאחר המתנה של שעות רבות, זכיתי להיכנס לחדרו. הרב גדי ישב על כיסאו, ולפניו פתוח ספר הגלגולים של האר". מיד כשנכנסתי החל הרב לקרוא בקול מתוך הספר:

"דע, אין לך צדיק וצדיק שאין לו ב' נשמות, כנזכר בזוהר על נח נח, משה משה, שמואל שמואל. וזה פירוש, כי הנה יש בחינת נשמה פנימית, וזו באה עם האדם. ויש נשמה מקפת, וזו עומדת על ראש האדם בעולם העליון למעלה, וזו בחינת צינור שיש

לאדם לעלות למעלה, על ידי אותה הנשמה. וכאשר ח"ו אותה הנשמה הפנימית של האדם היא חוטאת, היא יורדת למטה בקליפות מעט מעט, עד שתרד כלה, והכול כפי גדר העניין של העונות. וכאשר ירדה כלה למטה בקליפות, אז הנשמה המקפת יורדת בתוך פנימיות האדם, ונמצא כי שתיהם ירדו ממעלתם. וגם נמצא, שאין עתה אל האדם רק נשמה אחת, כי האחרת ירדה אל הקליפות. וזה סוד פסוק 'ונכרתה הנפש ההיא', כי היא נכרתת ונכנסת בקליפות. אבל הצדיק, יש לו ב' נשמות קיימות, אחת בבחינת מקיף, ואחת בבחינת פנימית. וזה שכתוב בפרשת נח, שכל צדיק יש לו ב' נשמות".

לאחר מכן פנה אליי. "כן, איך אפשר לעזור?"
 "אממ... רצייתי לדעת", עניתי בגמגום קל, "אם הרב... אה... יכול לומר לי... לכוון אותי בדרך עבודת ה' המיוחדת לי".
 הרב גדי חייך ועצם את עיניו. זמזום קל יצא מפיו והרעיד את ליבי. הייתי קשוב ודרוך לשמוע את מוצא פיו.
 הזמזום נמשך כעשרים שניות ונפסק בפרץ משפטים מהיר שיצא מפי הרב גדי בעוד עיניו עצומות. "נשמתך נמשכה מקו... וזה טוב... עיקר עבודתך צריך להיות..." וכך משפט רדף משפט במהירות רבה ולא הצלחתי לעקוב אחרי דבריו. ניכר שהדברים לא נאמרו מתוך מחשבה שכלית אלא מסוג של "השראה" רוחנית. ליבי הלם בחוזקה והסיט את מחשבתי מהדברים שנאמרו. ניסיתי בכל כוחי להישאר מרוכז. לפתע עצר הרב את שטף הדיבור.
 "כאן אני צריך לעצור כי זה עלול להזיק לך!" סיים הרב את דבריו ופקח את עיניו. "מה עוד?" שאל.
 "מאחר שאני משמש רב בישיבה, אם הרב יכול לתת לי עצה בקשר לעבודה עם ציבור התלמידים", ביקשתי בעדינות.
 הרב גדי שתק לכמה שניות. "העצה שלי בשבילך היא שאם אתה רואה שיש מצב שבו אתה לא יכול לעזור, אל תתעקש, הרבה שלוחים למקום!" סיים הרב.
 הדברים הכנים חדרו לעומק ליבי. אמרתי תודה ולקול זמזום הפעמון יצאתי מהחדר.

לפני ההחלטה על החתונה, שאלתי את שחר אם תסכים לשמוע את דעתו.

"לא כל כך נראה לי", הגיבה שחר לבקשה.
 "תשמעי, רק טוב יכול לצאת מזה, אני ממש לא מודאג".
 "טוב, בסדר", הסכימה לבסוף כאשר הבינה שהדבר חשוב לי ביותר. כעבור כמה ימים קבענו להיפגש אצל הרב גדי ולקבל את ברכתו.

השעה הייתה שתיים-עשרה בצהריים. נכנסנו לחדר ההמתנה של הרב. במקום חיכו כחמישה-עשר אנשים.
 "נו, את מתוחה?" שאלתי את שחר.
 "קצת", ענתה שחר במבוכה.

"יהיה בסדר, בואי נלך לאכול משהו, זה יכול לקחת זמן..."
 התור התנהל בעצלתיים, ובסביבות השעה חמש התבשרנו שאנחנו הבאים בתור. זמזום קולני ומבהיל של פעמון נשמע בחלל האוויר.
 "הגיע תורנו", אמרתי לשחר. נכנסנו פנימה.

"שלום, שבו, איך אפשר לעזור?" שאל הרב במאור פנים.
 "טוב, באנו להתיעץ בקשר לשידוך", עניתי.
 הרב חייך חיוך רחב. "אתם רוצים להתחתן?" שאל הרב גדי.
 להפתעתי שחר הקדימה אותי וענתה בזריזות ובהחלטיות: "כן!"
 הרב, שראה שהופתעתי, צחק ואמר: "אני רואה שהתלהבת!" ואז פנה אליי: "חכה רגע בחוץ".

כעבור כמה דקות נקראתי להיכנס. כעת היה התור של שחר לצאת.

"תשמעי, שחר היא רוחנית ואצילית, לדעתי אתם מתאימים בהחלט. אתה מעוניין להתחתן?" שאל הרב.
 "כן", עניתי.

"מצוין, אז בא נקרא לשחר".
 שחר נכנסה והביטה בפני הרב בסקרנות. "טוב, מזל טוב מזל טוב!" בירך אותנו הרב.

יצאנו מחדר הרב מחויכים ומרוצים. "נו? אמרתי לך שיהיה בסדר!" אמרתי לשחר.

שחר הגיבה בחיוך רחב. "עכשיו אני רגועה!"

במשך השנים נעשינו קרובים יותר לרב. הרב גדי אפשר לנו להתקשר אליו לטלפון האישי בבית, כך שרמת הזמינות שלו להתיעצות הייתה גבוהה במיוחד. ספרונים, חוברות וקלטות שמע עם שיעורים של הרב הופצו ברחבי הארץ, וגם אני, כמו חברים אחרים בישיבה, התנדבתי לעזור במלאכת הקודש ויצאתי מדי פעם בפעם למבצעי "הפצה" של החומרים. כאשר החל הרב למסור שיעורים במרכז הארץ, נהגתי להוציא מהישיבה רכב גדול ועמוס בתלמידים שהיו שותים בצמא את דברי תורתו.

קשה להסביר זאת, אך לדברי התורה שלו, שכללו בדרך כלל עבודה פרקטית מאוד, היה טעם מיוחד. דוגמה לכך היא אחד השיעורים המיוחדים של הרב גדי, שנפתח במילים אלו: "ובכן, מהי תורת אמת? תורת אמת היא תורה שעומדת לאדם בזמן נפילה ומשבר, מעודדת אותו ומגינה עליו".

התפעלותי הרבה מהרב גדי משכה גם את משפחתי המורחבת. אימי ושתני אחיותי הנשואות התחברו גם הן לרב ולשיטתו ונהגו להתיעץ איתו בנושאים שונים. האחות הגדולה אף הגדילה לעשות, ולאחר שנים אחדות הקדימה אותי והצטרפה בעצמה לקהילת הרב. האחות השנייה הצטרפה כמה שנים לאחר מכן.

הרב גדי התאפיין באהבת ישראל אמיתית, בהכלה יוצאת דופן של ציבור מגוון מאוד, בפתיחות ומעל לכול בלב אבהי חם ואוהב. לבני הקהילה אפשר הרב להישאר במנהגים הקבועים שלהם ולא כפה את מנהגיו עליהם. "יש ביהדות מקום לכולם!" נהג הרב לומר. משפט נוסף שהיה שגור בפיו ושקסם לי מאוד היה: "צריך ללמוד מכל הצדיקים. על ידי שפה בארץ לומדים מכל השיטות. הדבר משכין שלום ביניהם גם בפמליה של מעלה!"

כשנפגשנו עם בני הקהילה, שבאותה תקופה מנו כעשרים משפחות, התרשמנו מאוד מהחיות היוצאת דופן שהפגינו. היה להם מין ברק כובש בעיניים שאי אפשר היה להתעלם ממנו. בשלב מסוים רצינו לטעום קצת מחיי הקהילה וביקשנו להתארח בקהילה בשבת.

סידרו לנו בית של אחד החסידים שגר לא רחוק מבית הרב, שם נערכו תפילות השבת. את הסעודות היינו אמורים לאכול אצל

משפחות הקהילה. כשהתארגנו לצאת לבית הכנסת, גיליתי פתאום שנעלי השבת שלי אינן.

"שחר, ראית את נעלי השבת שלי?"

"אוי, נראה לי ששכחנו אותן!"

"מה, את רצינית? מה? איך אלך לבית הכנסת? עם הקרוקס? איזו פדיחה!"

"אני ממש מצטערת, לא יודעת איך פספסנו אותם."

בלית ברירה ובחששות רבים ובושה יצאתי לבית הכנסת עם כפכפי הקרוקס. איזו פתיחה גרועה, מה הם יחשבו עליי, זה נראה כאילו אני מזלזל ברב, חשבתי לעצמי.

הגעתי לפתח הבית התחתון של הרב, שם הייתה הכניסה לחדר שבו התפללו. נכנסתי פנימה בצעדים עדינים, כולי תקווה שלא יבחינו בפשלה של הכפכפים.

"שבת שלום! שבת שלום!" קידמו את פניי חסידים אחדים שהיו בחדר.

"שבת שלום!" עניתי והתיישבתי באחת הפינות הפנויות.

לפתע צדה את עיני תופעה שלא ציפיתי לה. בזווית העין הבחנתי באחד החסידים שלוגליו היו לא אחרים מאשר כפכפי קרוקס בדיוק כמו שלי. אנחת רווחה נפלטה מגרוני. מלא ביטחון התחלתי לסקור את רגלי שאר החסידים, ולמרבה הפלא רובם נעלו כפכפים מסוגים שונים. ממש נרגעתי. אני חייב לבשר לשחר את המצב בהקדם, שלא תתבאס סתם! חשבתי לעצמי.

לאחר כמה דקות הודיעו שהרב יורד לתפילה. ישבתי דרוך במקומי, ממתין להגעת הרב. הרב נכנס לחדר, בירך אותי ב"שבת שלום" והתיישב בכיסאו המרופד. שפשתי את עיניי כלא מאמין. כן, גם את רגלי הרב לא עיטרו נעלי שבת מהודרות אלא... כפכפים! לשבת בקהילת הרב הייתה אווירה מיוחדת ויוצאת דופן, שבהחלט הוסיפה "נקודות זכות" לקשר בינינו ובין הרב גדי.

התחזקות הקשר בין תלמידי הישיבה לבין הרב וקהילתו גררה אחריה תופעה שבעיניי, כרב בישיבה, הייתה בעייתית ביותר. הנאמנות הפנימית של חלק מתלמידי הישיבה התחלקה בין הישמעות לכללי ראשי הישיבה והוראותיהם לבין הרב. פעמים רבות נוכחתי

לדעת כי חלק מהתלמידים נשמעים לדעת הרב אף כאשר ההוראה או ההדרכה נוגדת את דעת ראשי הישיבה. וכך נוצרה לה מעין תת-קבוצה בתוך הישיבה, שנושמת, פועלת ומתנהלת בצורה חשאית בהתאם להוראות הרב.

גם אני עצמי התחבטתי קשות בעניין. לא פעם שמעתי ביקורת מהרב גדי על התנהלות הישיבה. מצד אחד התורה המיוחדת של הרב גדי, שהייתה פרושה בעשרות חוברות וקלטות שהיו מחיות אותי, ממש כבשה את ליבי, אך משום מה היה משהו בהתקרבות לרב שגרם להתקררות היחסים הנהדרים ביני לבין ראשי הישיבה. הרב נהג לאסוף מידע על הישיבה בצורה שיטתית מכל תלמיד שהגיע אליו לייעוץ. הדומיננטיות שלו, שהלכה והתגברה, נשמרה בסוד. הוא הנחה את המתיעצים לא להזכיר את שמו בשום אופן ולהציג את ההתנהלות כהתנהלות מתוך בחירה אישית בלבד.

ראשי הישיבה הציגו דעות חלוקות בקשר לרב. פעמים הביעו הערכה ופעמים הביעו סלידה. אחד מראשי הישיבה אמר פעם: "הרב הזה או משוגע גדול או צדיק גדול!" באותה סיטואציה נשמע הדבר כמחמאה.

הפועלים הזדרזו להעמיס את הקרטונים לתוך המשאית.

"קפה?" הציעה שחר.

"כן", ענו בשמחה.

"כמה סוכר?"

"ארבע", ענה אחד הפועלים.

"ארבע? אתה תגמור את כל הסוכר במדינה!" צחקתי לעברו.

קבוצה נוספת של תלמידים ירדה במדרגות היישוב בשביל

המזביל לשכונת הקרוואנים.

"תמיר, אתה לא עוזב אותנו! נראה לך?" צעקו לעברי תוך כדי

ריצה.

"נו, נשמור על קשר, חבר'ה. אני רק עובר דירה, זה לא אומר

שצריך להתנתק!"

"מה, אתה עובר לקהילה של הרב גדי?" שאל אחד התלמידים.

"כן, הגיע הזמן!"

"וואי, אני מקנא בך!"

"אתה מוזמן להצטרף", הצעתי בחיוך.

"נראה לך? ראש הישיבה יהרוג אותי", סיים התלמיד.

כעבור כמה שעות סיימו הפועלים להעמיס את תכולת הבית. חיבוקים אחרונים ויצאנו לדרך. המשאית התקדמה לכיוון השג. שבפתח היישוב, ואנחנו, ברכב, נסענו אחריה, מנסים להתקדם בין עצירות הפרידה הרבות.

בסופו של דבר יצאנו מהיישוב והחלנו לטפס בכביש המתפתל לו בצורה כל כך אופיינית לתוואי שטח זה. הנופים המדהימים שליוו אותי שנים, מאז היותי בן שמונה-עשרה, וששימשו לי רחם אוהב שסיפק את כל צרכי, כאילו נופפו לי לשלום. תחושות מעורבות של פרידה קשה מצד אחד והתחדשות עצומה מצד אחר הציפו את ליבי.

"שחר, איך ההרגשה?" שאלתי.

"אני חושבת שהצעד נכון, ה' יעזור שנצליח בדרך החדשה".

פרק 2

המעבר

"הלו, שלום, זה תמיר".
"הלו, אני לא שומעת", ענתה הרבנית מהצד השני.
"שלום", הגברתי את קולי, "זה תמיר".
"כן, שלום".
"אממ... אפשר לדבר עם הרב?"
"הוא כרגע נח, למסור לו משהו?"
"כן, תמסרי לו שבס"ד אנחנו מצטרפים לקהילה!" אמרתי בקול מלא התרגשות, "בעצם ממש ברגע זה אנחנו בנסיעה למקום".
"מזל טוב, בסדר, אני אמסור".
השעה הייתה שלוש אחר הצהריים. נסענו ברחובות המפותלים של השכונה לכיוון הבית ששכרנו בקרבת ביתו של הרב. בהתחשב ביכולת הניווט הדלה שלי, שחר לקחה פיקוד וכיוונה אותנו ישירות אל הבית.
"רגע, רגע... קח פה שמאלה", אמרה שחר.
"שמאלה?! את בטוחה? נראה לי ימינה".
"לא, לא... שמאלה", התעקשה שחר.
למרבה המזל הקשבתי לשחר, וכעשרה מטרים לאחר הפנייה, הגענו לפתח חצר הבית.
לבית היו שלוש קומות, ללא עמודים, באזור שקט, ירוק ונעים. החידוש העיקרי היה שזו הפעם הראשונה מאז החתונה שנכנסנו לדירה אמיתית ולא לקרוואן. לשכונת הקרוואנים ביישוב שבו גרנו היו יתרונות רבים, אך היו לה גם חסרונות. החיסרון המרכזי היה היעדר הפרטיות. כאשר לאחד מבני הזוג היה שם התואם לאחד מבני הזוג השכנים, הדבר היה מגיע לשיא.

"משה!" קראה אחת הנשים לבעלה.

"כן!" ענה משה השכן.

נכנסנו לדירה והמתנו למשאית של המובילים. שני ילדינו בני השלוש והשנה וחצי שוטטו בין החדרים הריקים בחיפוש אחר משהו מעניין. כעבור כשעה הגיעה משאית התובלה והסבלים הזריזים החלו לפרוק את התכולה על פי הכוונתה המדויקת של שחר. תפקידי בכוח היה לנסות לפרוק כמה שיותר ארגזים עד סוף היום.

הלילה הגיע, השעה הייתה חצות וחצי. שחר ואני ישבנו מותשים על אחת הספות.

"וואו, עשינו את זה! סיימנו פרק א' בחיים, עוברים לפרק ב'", אמרתי לשחר.

"ממש כך", הסכימה שחר, "אני מקווה שנצליח להתחבר פה לקהילה, אתה יודע, הרב אמר שהחבר'ה פה לא בדיוק אותם החבר'ה של הישיבה".

"למה את מתכוונת?"

"אתה יודע, קצת יותר מחוספסים, וחוף מזה אני קצת מודאגת מהקטע הכלכלי, עלות המחיה פה גבוהה יותר".

"נכון, את צודקת. תראי, בלי אמונה אין לנו סיכוי. משמיים רואים את המאמץ שלנו ולא ישאירו אותנו לבד! וחוף מזה, יש בקהילה כבר חמש-עשרה משפחות שמסתדרות לא רע, כנראה הדבר אפשרי".

"ממה מתפרנסים פה החבר'ה?" שאלה שחר.

"האמת היא שאני לא יודע, ולא כל כך נעים לשאול".

"טוב, ה' יעזור, אני ממש עייפה, אני הולכת לישון".

"בסדר, לילה טוב".

יצאתי אל המרפסת. שקט שרר בכל האזור. הבטתי אל השמיים כמו מחפש אישור לצעד האמיץ שעשינו. "ה', שמור אותנו. ליווית אותי עד הנה בהשגחה נפלאה, אנחנו מתחילים דרך חדשה וזקוקים לך מאוד, אל תעזוב אותנו לבד... בבקשה..." התפרצה תפילה חרישית מליבי.

השבועות הבאים היו ממש לא קלים. שחר, שהייתה אחות במקצועה, מצאה עבודה בקופת חולים באזור, ולאחר תקופה קצרה מונתה לאחראית מרפאה. אני, לעומת זאת, לא ממש מצאתי את

עצמי. המעבר מחיי רב בישיבה לחיי העיר היה קשה ומייגע, ומאחר שהייתי זקוק למקור פרנסה, ניסיתי לממש את הכשרתי בעבר כמטפל ברפואה משלימה ולהקים סוג של מרפאה אלטרנטיבית. מרץ רב הושקע בכיוון זה, אך הדברים התנהלו לאיטם ופה ושם החלו להגיע אנשים, אבל ההכנסה לא סיפקה את צורכי המשפחה.

בלית ברירה התחלתי, נוסף על הרפואה המשלימה, לעבוד בחלוקת עיתונים לפנות בוקר. הדבר היה כרוך במאמץ פיזי ונפשי כאחד, וחיכיתי בכל רגע לאפשרות להיפטר מנטל זה.

גם בהתחברות לקהילה לא ממש ליקקנו דבש. באופן מוזר, מפתיע ומאוד לא ברור, נתקלנו ביחס קריר מצד הרב. הפנים האוהבות והחמות עטו ארשת של קשיחות וקרירות. חשנו תחושה נוראה של דחייה. הרב היה מרבה לשלוח אליי הערות ציניות, במקרים רבים בפרהסיה, לפני חברי הקהילה, שגרמו לי להסמיק מבושה. נראה שהדמות הקודמת שלי כרב בישיבה ממש לא מצאה חן בעיניו, ובהזדמנויות שונות פנה אליי בנימה של צחוק: "נו, הרב תמיר, יש לך איזה חידוש תורה לומר לנו?" גם התעסקתי ברפואה משלימה הפכה לנושא ללגלוג, וכשפגשתי את הרב כשלא חש בטוב, נהג למר בציניות: "נו, כבר העברת לי אנרגיות חיוביות?" התייחסות צינית זו ממש ריפתה את ידיי.

הקהילה הייתה עסוקה ברובה בהדפסה ובהפצה של חומרי הרב. כמו כן, יום-יום יצאו צוותים של גברים ונשים מהקהילה לאסוף צדקה למען פעילות זו. "צדקה להכנסת כלה", תירצו האוספים את פנייתם לאנשים. ה"כלה" היא השכינה הקדושה והפצת החומרים של הרב מקרבת את הגאולה ומחזירה את השכינה למקומה.

תחושה של ביקורת פנימית החלה לחלחל בנו. כל החסידים היו עסוקים בפעילות למען השכינה, ואנחנו היינו מחוץ לעניין, עסוקים בעצמנו.

השעה הייתה ארבע אחר הצהריים. שחר חזרה מהעבודה במרפאה. הגשתי לה כוס מים.

"שחר, אנחנו צריכים לדבר."

"מה, בקשר לקהילה?"

"כן."

"טוב, גם לי יש מועקה בנושא..."

"תשמעי, משהו תקוע. אנשים פה מלאים בחיות בלתי רגילה ואצלי הפוך! לא קורה כלום!"
 "כן, אני מבינה. קרה משהו שאני לא יודעת?"
 "כן. את יודעת שהרב יורד עליי בכל הזדמנות. ובכן, היום זה הגיע לשיא".

"מה קרה?"

"הלכתי לעזור בהדפסת הספרים בבית הרב, ובמקרה הרב ירד וראה אותי, ומה לדעתך הוא אמר?"
 "מה?"

"או! תמיר! טעות בכתובת! את מבינה? טעות בכתובת!"
 "אני לא מאמינה! תשמע, אתה צריך לפתוח את הנושא עם הרב. אי אפשר להמשיך ככה".

"תשמעי, הרב הוא לא אדם רגיל. ואת יודעת שכשמתקרבים אל הקדושה, מתחילים הניסיונות האמיתיים. אני יודע שיש לי הרבה מה לתקן, וזה כנראה יוצא עכשיו בצורה כזאת. את יודעת, הגאווה. אבל... איך לומר את זה, אני מרגיש כאילו כל החבר'ה נדבקו במין חיידק כזה הסוחף אותם ונותן להם אנרגיות לפעול למען הרב ותורתו, ואני לא מצליח להידבק בחיידק הזה, פשוט לא מצליח!"
 "תשמע, לדעתי אתה חייב לדבר עם הרב", סיימה שחר.

הבנתי שהדרך היחידה להתמודד עם העניין הוא להקשיב לשחר, וכך עשיתי. הפגישה נקבעה למוחרת בשעה ארבע. לאחר המתנה של כשעתיים הגיע תורי להיכנס.

"כן, שב. מה קורה?" שאל הרב.

"לא יודע. אני מרגיש על הפנים".

"למה?"

"אני לא ממש מתחבר וגם אני מרגיש... ש... היחסים שלי עם הרב לא טובים".

"למה אתה מתכוון?"

"למשל אתמול כשבאתי לעזור בהדפסה, והרב ראה אותי, ואמר לי 'טעות בכתובת!' זה ממש מחליש אותי".

הרב גדי צחק. "אתה חושב שהרב שלך חושב על המשפטים האלה

לפני שהוא אומר אותם? זה משמיים! מסר משמיים! אני לא מתכנן את זה, אתה מביין?"

חייכתי במבוכה. התשובה של הרב הדהימה אותי. חשבתי על כמה אפשרויות תגובה של הרב לדבריי, אבל תשובה כזו? "הממ... אז מה זה אומר? מה רוצים משמיים? זה קשה לי מאוד!" "הקדושה דורשת מסירות נפש אמיתית! אתה לא חסיד עדיין. אומנם אתה מתאמץ, אבל אתה עדיין לא חסיד!" שתקתי.

"אתה צריך עוד לעבור מסלול", המשיך הרב גדי, "מסירות נפש! אתה מביין? וחוץ מזה, שיהיה לך ברור שכל הפגמים שאתה רואה ברב הם מראה של הפגמים שלך!" "אוי, איך לא הבנתי את זה קודם? הרהרתי לעצמי. "עוד משהו?" שאל הרב. "לא", עניתי.

"אז ביי", סיים הרב ולחץ על הפעמון שהיה מונח על שולחנו, המזמין את האדם הבא בתור.

יצאתי מבית הרב אל הרחוב המרכזי. תחושת הקלה מסוימת החלה מפעמת בי. הרי לא באתי לפה לשחק, אני מחפש עבודה אמיתית! הרב לא אשם! אני אשם בכול! אני לא מוסר את נפשי, הרב צודק. ובכן, זה כנראה המקום המתאים בשבילי. אני לא מתכוון לוותר להרגשות אלה או אחרות. האמת קודמת לכול! חשבתי.

מסר נוסף שהתעצם עם ההצטרפות לקהילה היה המסר שכל האמת נמצאת רק אצל הרב. כל שאר המשפיעים מכל הגוונים הצטיירו כלא אמיתיים או לא רלוונטיים. לאט-לאט, אך בעקביות עיקשת, נותקו כל הקשרים עם רבנים אחרים מכל סוג שהוא, וההכרה כי הרב לבדו מייצג את האמת היחידה חלחלה פנימה. עצם המחשבה על אפשרות עזיבה של הרב ושל הקהילה, היה בה כדי לעורר פחד עמוק של עזיבת האמת והטוב והתמסרות לשקר הרע.

פרק 3

צדוקה

"אני לא מוכנה! בשום פנים ואופן!" אמרה שחר.
"תשמעי, גם לי זה נשמע קשה, אך הרב גדי אמר שזה המסלול,
מה אפשר לעשות?" הגבתי. שחר לא ענתה.
הוויכוח היה סביב פגישה שלנו עם הרב, שם נאמר לנו כי
"המקצוע המועדף" בקהילה הוא לא אחר מאשר איסוף צדקה, או
בעגה חסידית "צדוקה". הרב הסביר שכל עבודה אחרת גוררת אחריה
גאוה, ובכלל, רוב המקצועות יכולים להוביל לסיטואציות שהן נגד
ההלכה במפורש או מובילות לכך בעקיפין. "המסלול שלנו הוא קודם
כול לאסוף צדקה, זה טוב מאוד לטיפול באגו. אין מה להתבייש,
גם אני עסקתי בכך בעבר ואין לי שום בעיה לעשות זאת עכשיו",
אמר הרב. "אם קשה לך לאסוף לעצמך כי אתה מרגיש נזקק, תוכל
לאסוף בהתחלה לעמותה שלנו, וכשתרגל תתחיל לאסוף לעצמך",
נהג הרב גדי לומר לחסידים בעלי נפש עדינה שהיו נרתעים מהנושא.
לאט-לאט התברר לי יותר ויותר שרוב החסידים עוסקים באיסוף
צדקה בצורה אינטנסיבית. "צדוקה זה לא תחביב, זה מקצוע!" נהגו
לומר. בין העוסקים ב"מקצוע" זה בקהילה אפשר היה למצוא אנשי
היי-טק, אנשים שעבדו במקצועות חופשיים ואפילו בוגרי לימודים
אוניברסיטאיים. את "ההסבה המקצועית" שמרו בסוד. להורים ולבני
המשפחה המורחבת לא היה שמץ של מושג בעניין. החסידים הונחו על
ידי הרב לספר להורים כי הם ממשיכים לעסוק במקצועות המקוריים
 שלהם. כאמור, לשקר. שקר למען שמירה על הרב והחסידות נחשב
למצווה גדולה והפך לשיטה ממש.
לפני היציאה לאיסוף הצדקה נהגו החסידים לבדוק את אזור

האיסוף כדי לא להיקלע למצבים מביכים שבהם הם ידפקו על דלתות של אנשים מוכרים, כמו המוסכניק שלהם, או הגרוע מכול, המורה או הגננת של ילדיהם. למרות הזהירות הרבה, קרה לא פעם שמאחורי הדלת עמדה מורה של אחת הבנות. בדרך כלל הסיטואציה נגמרה באי נעימות בלבד, אך היו מקרים שבהם המורות ביקשו הסבר ואף ניסו לערב את הרווחה.

לעבודה זו גויסו לא רק הגברים אלא גם הנשים. ברוב המקרים הנשים היו יעילות יותר והביאו סכומים גדולים יותר, ולכן הגברים נשארו בבית עם הילדים והנשים יצאו ל"עבודה". אחוז לא מבוטל של הכספים שנאספו הועברו ישירות לרב. חלק מהחסידיים חילקו את העבודה על פי שעות; שעה ראשונה לרב ואחר כך לבית. "רואים ממש את הסיעתא דשמיא של הרב!" שמענו לא פעם את אחד החסידים שחזר מה"עבודה" אומר, "בשעה הראשונה אספתי פי שלושה מכל שאר היום!"

רוב החסידיים "עבדו" באזורים חרדיים, שם איסוף צדקה היה דבר מקובל ביותר. באזורים אלו קיבלו אותם בסבר פנים יפות, אך עקב ריבוי האוספים התמורה הייתה נמוכה יחסית. הנועזים ביותר פנו גם לאזורים חילוניים ואף אנטי-דתיים. פעמים רבות הדבר נגמר בצעקות ובביזיונות. החסידיים ראו בכך "כפרת עוונות" והסיטואציות סיפקו חומר מבדר עד דמעות בפגישת ליל שבת בטיש.

סוג נוסף של "צדקה" היה איסוף מצרכים. לאחר כשעתיים של "עבודה" אפשר היה להגיע לכמות מזון של כמעט קנייה שבועית. שתי בעיות היו כרוכות בכך: הבעיה הראשונה הייתה חוסר הגיוון, הרוב המוחלט של המצרכים היה שקיות פסטה, ולמרבית המזל השאר היה בדרך כלל רסק עגבניות שיכול היה להתאים לרוטב. הבעיה השנייה הייתה הכשרויות. קרה שגם כשרויות מהודרות שהיו מקובלות על קהילות חרדיות שלמות נפסלו על ידי הרב.

כך יצא שבתום עבודה של שעתיים נערך סינון כשרויות שהיה פוסל על פי רוב כחמישים אחוז של המצרכים, והחסידיים תלו אותם על גדרות או על כלל וו אחר שמצאו ברחוב.

בתחילת דרכה של הקהילה הנהיג הרב שמירה על ההלכה כפשוטה ללא חומרות מיוחדות. הכשרות נשמרה ברמה בסיסית.

"היהדות צריכה להיות פשוטה ומאירת פנים", נהג לומר. עם השנים המצב השתנה בצורה קיצונית. החלו להופיע חומרות בכמה תחומים, והבולטים שבהם היו נושאי הכשרות והצניעות.

אחד החסידים אף הגדיל לעשות ובזמן איסוף הצדקה דפק בדלת ומיד הפנה את גבו לפתח מטעמי צניעות. כשהדלת נפתחה מצא עצמו האיש עומד אל מול אדם המפנה אליו את גבו ומבקש צדקה. לא פעם הסיטואציה הסתיימה בטריקת דלת.

הפרופיל הזה של ה"צדוקה" ממש לא הלם אותנו כמשפחה, ולמען האמת די זעזע אותנו. בתוך הקהילה נחשבו החסידים שעסקו בכך לחסדים הנאמנים יותר לרב ולשיטתו, והדבר יצר לחץ מתמיד על האחרים שלא "זכו" לכך.

באחד המקרים איסוף הצדקה גרם לקרע משפחתי עמוק, כאשר מקצוע איסוף הצדקה של האישה הודלף בטעות להורי הבעל, שהזדעזעו עד עמקי נשמתם ויעצו לבעל להתגרש. בסופו של דבר הזוג באמת התגרש.

גישתי הבסיסית הייתה שלא נכון לעסוק בכך כמקצוע, בוודאי לא לאנשים ברוכי כישרונות ובעלי מקצועות חופשיים. אדם שנאלץ להגיע למצב כזה כי לא שפר עליו מזלו בהחלט לא ראוי לגינוי, אבל לעסוק בכך לכתחילה? לא נראה נכון.

בכל זאת, מצד העבודה הפנימית על המידות ובפרט על מידת הגאווה, העניין כן משך אותי. לא ראיתי בכך מקור פרנסה, פרנסתי מכתיבת סת"ם בהחלט סיפקה אותי, אך משהו בי דחף אותי להתנסות ב"חוויה" מיוחדת זו.

וכך, לאחר שכנועים רבים נכנעה שחר והסכימה לאשר לי לצאת באופן חד-פעמי לאיסוף צדקה, שכונה על ידי החברה יציאה ל"סיבוב". זה היה ביום שישי. הכנה טובה לשבת! הרהרתי לעצמי.

"אני מזכירה לך את התנאים שוב", אמרה שחר, "א. אף אחד מהשכנים שלנו לא ישים לב; ב. אסור שהילדים ידעו על כך; ג. אתה בטוח שאתה רוצה ללכת? אני ממש לא מרוצה מהעניין".

"בסדר גמור, אל תדאגי, אני אסתיר את כל העניין. ו... כן, אני רוצה ללכת, אפילו שקשה לי מאוד. נראה לי שתהיה בכך תועלת גדולה. אם תרד לי קצת הגאווה, זה כבר שווה. וחוף מזה, אני אוסף

כסף לפעילות של הרב, וזה כשלעצמו מצווה!" סיכמתי את העניין. לבשתי את הלבוש החסידי, ה"חלט", ופסעתי לכיוון הדלת. שחר נראתה מאוד לא מרוצה. "יהיה בסדר", ניסיתי להרגיע אותה, "בתוך שעתיים אני פה. להתראות".

ירדתי במדרגות הבניין. בכיס הימני של ה"חלט" תחבתי כוס חד-פעמית שתשמש לאיסוף המטבעות, ובכיס השמאלי שקית ניילון קטנה, שאליה ארוקן מדי פעם בפעם את תכולת הכוס. כך הונחתי על ידי ה"צדוקיונרים" הוותיקים.

נסעתי היישר לשכונה חרדית. מי שמחפש ביזיונות שיבושם לו! הרהרתי לעצמי, בשביל "מתחיל" כמוני, שכונה חרדית היא המקום המתאים.

הגעתי לשכונה, ובעודי מחפש חניה התחלתי להסתכל על העוברים ושבים. וואי, איזו פדיחה! אני לא מסוגל! חשבתי לעצמי, מה יקרה אם יזהו אותי? מה יקרה אם יפתח לי את הדלת אחד הסוחרים שאני מוכר לו מזוזות? ליבי הלם בחזקה. ניסיתי להרגיע את עצמי, אך לשווא.

לאחר כמה דקות של קיפאון הבנתי שהדרך היחידה להתקדם היא פשוט לזרוק את עצמי החוצה מהרכב. "ה' תעזור לי, קשה לי מאוד, תשמור עליי", מלמלתי בשקט ויצאתי מהאוטו.

פסעתי בזריזות לכיוון חדר המדרגות של הבניין הראשון. החבר'ה הוותיקים אמרו שלא צריך להרבות במשפטים ובהסברים אלא פשוט לדפוק ולומר את מילת הקסם, "צדוקה". החרדים רגילים לכך, והם יבינו מיד.

נעמדתי ליד הדלת הראשונה, לקחתי נשימה עמוקה, והקשתי כמה נקישות. שום תשובה או תנועה לא נשמעה מהעבר השני. השיטה הנהוגה הייתה שסופרים חמש עד עשר שניות וממשיכים הלאה. כך עשיתי.

גם בדלת השנייה והשלישית לא זכיתי לשום מענה. המתח והלחץ הגיעו לשיא. אולי אני פשוט דופק חלש מדי, ולכן לא שומעים אותי, הרהרתי.

ניגשתי לדלת הרביעית והפעם נקשתי בחזקה. מפה אני לא אז ויהי מה! החלטתי. ציפיתי שברגע שייכנס השקל הראשון לכוס,

המתח יישבר. לאחר כחצי דקה נפתחה הדלת לאיטה. בפתח עמדו שלושה מילדי המשפחה, בני ארבע או חמש, והביטו בי במבט בוחן. זה הזמן להפעיל את מילת הקסם, חשבתי לעצמי. "צדוקה!" הפטרתי לעברם.

לא הייתה שום תגובה, והם פשוט המשיכו להביט בי בתמימות. "צדוקה! צדוקה!" חזרתי ואמרתי, הפעם בטון שונה. "אה, צדוקה!" הגיבו הילדים במקלה. "אימא לא בבית!" המשיכו תוך כדי טריקת הדלת. הכול תיקונים, ניסיתי לנחם את עצמי, הלאה לדלת הבאה, לא להישבר.

טיפסתי כמה מדרגות והגעתי לדלת הבאה. לאחר כמה נקישות נפתחה הדלת במהירות, ובחור כבן תשע-עשרה עמד מולי. עוד לא הספקתי להגיד "צדוקה", והבחור נעלם לתוך הבית וחזר עם מטבע של חמישה שקלים. "שבת שלום!" הפטיר לעברי בעודו משלשל את המטבע לכוס.

"שבת שלום", עניתי בחיוך. הקרח נשבר. כך המשכתי מדלת לדלת ומבניין לבניין. ככל שנאספו יותר מטבעות לכוס החד-פעמית, המוטיבציה הלכה והתגברה, והלחץ הלך והשתחרר. פחות נורא משחשבת, הרהרתי לעצמי.

כעבור שעותיים מצאתי את עצמי יוצא מחדר המדרגות של הבניין האחרון בשורה. הרגשת קדושה מיוחדת ויוצאת דופן מילאה את ליבי. נראה לי שהגאוה שלי חטפה מכה ניצחת, חשבתי תוך כדי הנעת הרכב לכיוון הבית.

ברדיו התנגנו שירים לקראת שבת והאווירה הייתה נפלאה. הגעתי לחניית הבית והתחלתי להתארגן לקראת היציאה מהרכב. הרי הבטחתי לשחר שאף אחד מהשכנים לא ידע על כך.

רוקנתי את תכולת הכוס לשקית שהכנתי מראש, קשרתי את השקית ומתחתי בחוזקה. קול מטבעות מרשרשים מהכיסים יסגיר אותי מיד, חשבתי.

היציאה מהרכב עברה בשלום. נשארה ה"תחנה" האחרונה – שחר. היה ברור לי שהיא מאוד לא מרוצה מכל העניין, ושם אראה התלהבות, היא תיכנס ללחץ של ממש.

עמדתי מול דלת הבית, לקחתי נשימה עמוקה ונכנסתי הביתה. "שלום!" הפטרתי לכיוון שחר, "מה קורה?" שחר הביטה בי בחשדנות, נראה שהיא שמה לב למצב הרוח המרומם שלי.

"בוא למטבח, לא מול הילדים", אמרה שחר. נכנסנו למטבח וסגרנו את הדלת. "נו, איך היה?" שאלה בקול נמוך וממש לא מתלהב. "היה מצוין", עניתי, "מעניין כמה כסף אספתי".

שחר ממש לא השתתפה בחגיגה. "תשמע, לא נראה לי כל העניין הזה. אתה סופר סת"ם, ואין שום סיבה שתיהפך לאדם נזקק. וחוץ מזה, אם אתה רוצה לתרום לרב, תכתוב עוד מזוזה ותתרום אותה לרב. אני לא מבינה למה להיכנס לכל העניין הזה!"

שחר יצאה מהמטבח. סגרתי את הדלת ובעדינות רבה שפכתי את תכולת השקית על שולחן המטבח. על השולחן נשפכה ערימה של מטבעות מכל הסוגים; מטבעות של עשר אגורות, שהיו הרוב המכריע, מטבעות של שקל, שני שקלים, חמישה שקלים, שני מטבעות של עשרה שקלים והדובדבן שבקצפת – שטר של עשרים שקל. "מאה חמישים שקל בשעתיים!" הפטרתי לעבר שחר, "לא רע בכלל למתחיל כמוני".

שחר הבחינה בהתלהבות שהציפה אותי. היא לא אמרה דבר, אך פניה שידרו חוסר שביעות רצון ברור.

"אל תדאגי", אמרתי. "הסברתי לך, כל העניין שלי הוא קצת עבודה על האגו ולא יותר מזה, אני ממש לא מתכוון להפוך את ה'צדוקה' למקור פרנסה, אני ממש לא שם. את זוכרת איך הרב מכנה את ה'אגו' – הגאווה המסריחה, נו, קצת פחות סירחון", הוספתי.

"תגיד", שאלה לפתע שחר, "אם רוב החבר'ה עזבו את העבודות הקודמות שלהם ועוסקים רק באיסוף צדקה, ממה הם מתפרנסים? הרי הסכומים לא מספיקים להחזיק משפחה. יש פה משפחות עם שישה ושבעה ילדים, איך הם מסתדרים?"

"האמת היא שאני לא יודע, ואני לא מעז לברר. את יודעת שהרב הנהיג פה בקהילה לא להיכנס לדיבורים על עניינים פרטיים בין החברים, ובכלל לא הספקתי לעדכן אותך שבטיש האחרון הרב גדי אסר עלינו אפילו לומר דברי תורה זה לזה. הוא אמר שיש פה חבר'ה

שרוצים 'להתגדל' ושהוא לא מתכוון לאפשר זאת בשום אופן, ענית. "להתגדל? מה הכוונה להתגדל?" שאלה שחר.

"את יודעת שמדי פעם בפעם הרב מכניס מושג חדש לשפה המדוברת בקהילה, מעין 'קוד' בעל משמעות המובנת רק לאנשי הקהילה – זר לא יבין זאת'. בקיצור, להתגדל פירושו לפתח מעמד של משפיע בעל מעמד או ידע, סוג של רב. הרב גדי שונא את זה בצורה מבהילה. הוא אמר לא פעם שהוא ידאג שהחסידים שלו יישארו 'קטנים'".

"טוב, צריך להזדרז, עוד שעתיים שבת", אמרה שחר.

"בסדר, מה עם 'קורבן התמיד'?" שאלתי.

"אוי! מזל שהזכרת לי, כמעט שכחתי, אני מיד מוציאה", ענתה שחר.

"הי, בלי לחץ!" אמרתי.

"אתה שמעת מה הרב אמר על 'קורבן התמיד'", הזכירה שחר.

"כן, שזה שמירה עליו ועל המשפחה שלו", ענית.

"ובכן, יש לי את כל הסיבות להיות בלחץ, לא לשכוח", אמרה שחר.

"בסדר, את צודקת", ענית.

"קורבן התמיד" היה כינוי למס יומי שכל משפחה מהקהילה אמורה לתרום לבית הרב. היה מדובר בסכום של עשרה שקלים ליום, שנאסף על ידי אחד הנערים מהקהילה בכל לילה. אותו נער ערך סיבוב של כשעתיים בשכונה בין בתי החסידים ואסף את המס. כדי להקל עליו קבעה כל משפחה מקום מחוץ לדלת, שם החביאה את הכסף, כך שהוא לא היה צריך לדפוק ולחכות שימסרו לו את הסכום. הסיבוב המוזר הזה, של נער שעובר באופן קבוע בין בתי השכונה, ואוסף שקיות שתלויות על הדלת או מתחת לשטיח בכניסה, עורר לא פעם את חשדם של השכנים שניסו לעקוב אחריו. בכמה פעמים היה ניסיון לתפוס אותו, אך הבחור היה אתלט בצורה בלתי רגילה ולא השאיר להם שום סיכוי.

בסוף האיסוף נערך רישום מדויק של המשפחות שלא מסרו את הסכום. אימו של הנער התקשרה כדי לברר את הסיבה לכך והעבירה את כל הנתונים לרב. לא פעם קיבלנו אס.אם.אס מבית הרב שהמצב

הכלכלי קשה, שיש להקפיד מאוד על "קורבן התמיד", ושהרב "לא מקבל אחריות" על משפחות שלא העלו את המס. כך יצר הרב חגורת ביטחון כלכלית שאפשרה לו להמשיך בפעילות השוטפת, ואולי גם לחסוך קצת.

פרק 4

הפצה

"אנחנו לא חסידות של קוגל!" נהג הרב גדי להכריז לעיתים תכופות. מטרת החסידות שלנו הייתה "הפצת המעינות". המקור לביטוי "הפצת המעינות" הוא במכתב שכתב הבעל שם טוב, מייסד תנועת החסידות, לגיסו, שם תיאר שזכה ל"עליית נשמה" והגיע עד היכל משיח. "עליית נשמה" היא מושג קבלי חסידי המתאר מצב שבו הנשמה כביכול עוזבת את הגוף ומטפסת בעולמות רוחניים, שם היא יכולה "לצפות" במתרחש ולעיתים אף לפעול ולשנות. הבעל שם טוב שאל את המשיח: "מתי קאתי מר?" (מתי יבוא כבודו?).

התשובה הייתה: "כשיפוצו מעיינותיך חוצה, וגם הם יוכלו לעשות ייחודים כמותך". פירוש הדבר, כאשר תורת החסידות תתפשט בעם ישראל בצורה המונית לכל יהודי באשר הוא.

הרב ראה עצמו מחויב למטרה זו. מדי יום ביומו יצאה קבוצה של חסידים לכל חלקי הארץ והפיצה בתיבות דואר "חומרים" של הרב. החומרים היו מגוונים מאוד: פתקים קטנים עם תמונה של הרב, המזמינים לבוא לייעוץ ולברכה, שיעורים משוכתבים של הרב על נייר עיתון, שזכו לכינוי "הצ'קים", עיתונים שבהם הרב דן בענייני אקטואליה ועוד. הפצת החומרים דרשה מסירות נפש רבה, וסביב העניין התלכדו כמה חסידים קנאים שיצאו להפצה בצורה קבועה וסביבם עוד חסידים אחדים שהצטרפו בעיתים מזדמנות.

סדר היום של המפיצים היה עמוס ביותר. הבוקר התחיל בתפילה, שבדרך כלל התבצעה ביחידות ולא במניין, ופעמים רבות תוך כדי נסיעה. כשאחד החסידים הגיע לתפילת העמידה, הרכב עצר בצד לשתיים-שלוש דקות והמשיך. גם עצירה לתדלוק נוצלה עד תום:

חסיד עטוף בטלית ומעוטר בתפילין יצא מהרכב, נצמד למשאבת הדלק והתפלל תפילת עמידה בעוד הרכב גמע ליטרים של בנזין. שיא התזמון והדיוק נדרש כאשר הנהג הגיע לקריאת שמע, שבה הפסוק הראשון, כידוע, נאמר בעצימת עיניים. במצב זה "התפללו" היושבים מאחור לפגוש רמזור אדום שיאפשר לנהג לעצום עיניים בכטחה ולהמשיך בתפילה ובנהיגה.

הרב לא "אהב" שחסידי יתפללו במניינים אחרים בשכונה, "זה מטמא את המוחין", נהג לומר. "מוחין" הוא מושג המתאר רמת תודעה אלוקית. ה"מוחין" מתחלקים באופן כללי ל"מוחין דקטנות", המבטאים מצב שבו התודעה האלוקית סגורה ומצומצמת, ו"מוחין דגדלות", המבטאים מצב תודעה גבוה יותר. הרב סבר שה"מוחין" של הקהילה קדושים במיוחד וזקוקים לשמירה מעולה.

ארגון מניין ביום חול בתוך החסידות היה משימה כמעט בלתי אפשרית, ולכן נהגו רוב החסידים להתפלל ביחידות. לי אישית לקח זמן להסתגל לכל היחידות הזאת, אך הזמן עשה את שלו. באחד הימים, כשנכנסתי לבית כנסת בשכונה להתפלל מנחה של יום חול, פגשתי במקרה את ינון, אחד החסידים הקנאים בקהילה שעסקו בהפצה. כשהבחין בי, הוא חייך חיוך רחב של נחת. כשיצאנו, הסביר ינון: "תשמע, חשוב לי להתפלל במניין, אך בכל פעם שאני עושה זאת אני מרגיש רגשות אשמה וחוסר נאמנות לדרך של הרב. אתה יודע, צריך 'לשמור על המוחין', ועכשיו שראיתי שגם אתה נוהג כך, זה מרגיע אותי". האמת היא שלא ממש הופתעתי מהדברים. חייכתי אליו בתמימות ונפרדנו לשלום.

לאחר התפילה נהג אחד החסידים לאסוף את הקבוצה ברכבו הפרטי. התשלום עבור הדלק התחלק בין חברי הקבוצה. הקבוצה החליטה על אזור ההפצה היומי ויצאה לדרך. את ארוחת הבוקר, שכללה בדרך כלל בורקסים ועוגיות, סעדו החסידים תוך כדי נסיעה. בשלב מסוים הורה הרב למפות את אזורי ההפצה, כך שלא יהיה אזור בארץ שלא יגיעו אליו החומרים שלו. ההוראה בוצעה במהירות ובתוך כמה ימים צויד כל מפיץ בכרטיס עם צילום תצ"א של אזור ההפצה שלו.

המפיצים, חלקם בעלי משפחות וילדים, כיתנו רגליהם במשך

שעות בכל אזורי הארץ. החמסין של הקיץ והקור והגשם של ימי החורף לא עצרו בעדם, זו הייתה מסירות נפש של ממש. לעת ערב חזרו החסידים עייפים ומותשים, אך מלאים סיפוק והרגשת שליחות. לאחר תפילת מנחה זריזה התארגנו החסידים ליציאה לאיסוף צדקה, שכאמור זכה לכינוי "סיבוב". בתחילת הדרך שימש חלק ממתחם בית הרב בית דפוס לכל דבר. מכונת דפוס מסיבית עבדה כמעט עשרים וארבע שעות ביממה והדפיסה עלונים, עיתונים, פתקים עם מסרים קצרים וספרים שהיו שכתוב של שיעורים מוקלטים של הרב, שהודפסו בכריכה רכה בשלל צבעים.

צוות שלם של חסידים היה ממונה על ההדפסה והתארגן במשמרות יום וליילה. משמרת כללה הדפסה, עבודה על מכונת האיסוף, חיתוך מדויק בגיליוטינה ולבסוף הידוק והדבקת כריכה לספרים. מערך ההדפסה המתיש סביב השעון גרם מדי פעם בפעם לתקלות שנבעו מעייפות. קרה שהחסיד נרדם והמכונה המשיכה לעבוד ללא חומר, מה שהיה תוקע את מכונת ההדפסה לכמה ימים.

מדי יום ביומו הגיעה קבוצת המפיצים למתחם. החסידים מילאו את התיקים בחומרים של הרב ויצאו להפצה. בשלבים מאוחרים יותר נסגר "בית הדפוס" המאולתר. המתחם שנראה כמו בית מלאכה לכל דבר שופץ והפך לחדר התפילה של הקהילה בשבתות ובחגים ולמקום עריכת הטיש בלילות השבתות. הדבר החשוב הנוסף שהיה במתחם הוא מקווה טהרה לגברים, שנבנה תוך שמירה על סודיות מרבית. בתחילה שימש המקווה את כלל החסידים. בערב שבת יצרה כמות החסידים שבאה לטבול במקווה של הרב "פקק" לא קטן. המים הקפואים לא סייעו לזרז את תהליך הטבילה, והתור היה מתקדם לאיטו. "די עם הכוונות!" נהגו חסידים לקרוא לעבר חסיד שהתמהמה בתוך המקווה. "הכוונה הכי גדולה היא שעוד חסיד יספיק לטבול לכבוד שבת", סיימו.

האפשרות של החסידים לטבול במקווה של הרב לא החזיקה מעמד זמן רב. בשלב מסוים נסגר המקווה לטבילת חסידים, והפך למקווה האישי של הרב. זה היה ביום רביעי בלילה. הפלאפונים של הקהילה השמיעו זמזום מוכר ועל הצג הופיע סימן "הודעה חדשה" מאהרון,

הבן של הרב. אהרון היה בן תשע-עשרה בערך כשהצטרפנו לקהילה. התחביבים העיקריים שלו היו מחשבים, תופים ו... דיאטות. אהרון, כמו הרב עצמו, סבל מעודף משקל רציני, ולכן העיסוק בשיטות הרזיה היה אינטנסיבי ביותר וכלל התמחות מיוחדת בתוספי תזונה וצמחי מרפא. אהרון היה פרפקציוניסט חסר תקנה, ולכן בתוך כמה חודשים היה למומחה בתחום. הרב "הסמיך" אותו כפוסק בלעדי בתחום הבריאות בקהילה, מה שהפך כל דעה אחרת של מישהו בנושא ללא רלוונטית ואף מתריסה. הידע האישי שאני ואשתי רכשנו כמטפלים ברפואה משלימה ממש לא הרשים את הרב, ובכל הזדמנות הביע את דעתו שעל פיה אנחנו פשוט לא מבינים כלום בנושא.

באחת הפעמים, כשהצעתי לאחד החסידים טיפול תזונתי לבעיות העיכול שלו, החסיד התקשר לרב לברר מה דעתו על כך. "במקרה" באותו רגע הייתי בבית הרב ושמעתי את התגובה: "מה? מה פתאום! זה שטויות! תמיר לא מבין כלום! והוא פה לידי ושומע! תתקשר לאהרון, הוא יפתור לך את הבעיה בשנייה".

"תשמעי", אמרתי פעם לשחר, "עם רב אחד על הראש אני יכול להסתדר, אבל עם שניים?"

כל הקהילה התנהלה על פי "מצבי הרוח" הבריאותיים של הרב ושל אהרון. סוכר הפך לאויב מסוכן ואת מקומו תפסו גלונים של גליצרול. תה שחור חזק הפך לטיפול באלרגיות, אכילת קופסת גבינה לבנה ליום הייתה הטיפול המושלם לכאבי עצמות ושרירים, והדובדבן: אכילת פסטה מספר שמונה בלבד כטיפול להתקפת אסטמה.

כאמור, התחביב הנוסף שלו היה מחשבים וגם בו הגיע אהרון למקצוענות של ממש. את האס.אם.אסים לקהילה הוא ניהל דרך הרשת בצורה חנימית, וכך היה הרב יכול להעביר מסרים לקהילה בצורה פשוטה ויעילה.

"נא להגיע לבית הרב, ישנם הסדרים חדשים בעניין ההפצה", נכתב בהודעה.

לאחר כחצי שעה התאספו החסידים באולם הטיש והמתינו לרב. כעבור כמה דקות ירד הרב כשעל פניו חיוך מאוזן לאוזן. הרב התיישב על הכיסא המרופד ועצם את עיניו לכמה שניות.

"טוב, תקשיבו", פנה אלינו הרב לבסוף, "נושא ההפצה מעסיק אותי מאוד. בשבועות האחרונים יש ירידה חדה במספר האנשים הבאים לייעוץ. מלבד ההשלכה שיש לדבר על נשמות ישראל, קיימת גם השלכה כלכלית".

הרב לא נהג לבקש כסף מהאנשים שבאו להתייעץ ולהתברך, אך על שולחן הרב הייתה מונחת קופת צדקה גדולה ועליה הכיתוב: "הייעוץ בחינם, כל אחד מוזמן לתרום כנדבת ליבו". בסוף כל יום אסף הרב את הכסף שהצטבר והשתמש בו למימון המשך פעילות ההפצה.

"נרפים אתם! נרפים!" המשיך הרב. האסוציאציה שעברה לי בראש לא ממש החמיאה למעמד. במקור היו אלו דברי פרעה אל משה ואהרן במצריים, כאשר פנו אליו בדרישה לשחרר את עם האלוקים. פרעה טען שהבקשה הזוויה לשחרר את עם ישראל מהשעבוד נובעת משעמום ומ"עודף" מנוחה, ולכן הפתרון שלו היה, בלשון המקרא: "תכבד העבודה על האנשים ואל ישעו בדברי שקר".

"מאחר שאני מכיר אתכם לפני ולפנים, ובכלל זה את כל הבעיות הרפואיות, הנפשיות, הכלכליות והאחרות שלכם, כגון נשים קשות שלא משתפות פעולה, וכן את מצב היצר הרע שלכם, ערכתי רשימה מדויקת של מספר שעות ההפצה השבועיות שאתם נדרשים לתת. ובכן, להלן הרשימה: ינון - 12, אבי - 10, וכך המשיכה לה רשימת ההפצה, כאשר מדי פעם בפעם כמות השעות שהוטלה על חסיד מסוים הובילה לפרץ אדיר של צחוק. המתנתי בדריכות לתורי. "דורון - 2, שלום - 1", המשיך הרב. נשמתי עמוק וניסיתי להרפות את שרירי הפנים, שהיו מכווצים לגמרי. "תמיר - 4", הכריז הרב.

וואו, יצאתי נורמלי, מקום טוב באמצע, הרהרתי לעצמי. הרשימה הסתיימה והרב המשיך: "לצורך התייעלות חילקתי אתכם לקבוצות. ראשי הקבוצות הם: תמיר, יעקב, ינון ואבי. זהו, נגמרו התירוצים, צאו לדרך".

קבלת האחריות כראש קבוצה החדירה בי מוטיבציה גדולה. בתוך זמן קצר סיכמתי עם חברי הקבוצה על יום חמישי כיום ההפצה שלנו, ומאחר שהוטלו עלינו ארבע שעות הפצה, קבענו לצאת בשעה שמונה בערב כדי לסיים בחצות.

"יוצאים היום בשמונה, נא לאשר", סימסתי לחברי הקבוצה למחרת. אט-אט השמיע הפלאפון צלילי קבלת הודעה. "ב"ה כולם אישרו!" אמרתי בשמחה לשחר.

"יופי, אבל אל תלכו למקום מסוכן", השיבה שחר. "בסדר, אין לך מה לדאוג", עניתי בטון מרגיע. השעה הייתה שמונה וחמישה בערב. ירדתי בזריזות במדרגות לכיוון החניה. בטח כולם כבר מחכים, לא נעים, הרהרתי לעצמי. להפתעתי החניה הייתה ריקה. נכנסתי לרכב, הנעתי והתקדמתי באיטיות לכיוון היציאה. עוד רגע כולם פה, הרגעתי את עצמי. כעבור כרבע שעה הגיע משה. "מה קורה אחי?" קרא משה בחיוך. "בסדר, מה נשמע? איפה כולם? קבענו בשמונה", השבתי. "אה! שכחת שאתה בחסידות? ו... רן אמר שהוא לא יגיע כי הוא לא מרגיש טוב".

"בסדר, עלה, אנחנו יוצאים בתוך שתי דקות", הגבתי, "זוכר? אנחנו אמורים להפיץ ארבע שעות! מתי נגמור? באחת בלילה?" למרבה המזל שתי הדקות שהקצבתי הספיקו כדי למלא את הרכב בעוד שלושה חסידים. אספנו את חומרי ההפצה מבית הרב והמשכנו בנסיעה לכיוון אחת השכונות מסביב לעיר. "טוב, מישהו יודע את הדרך?" שאלתי. "כן, אין שום בעיה, סע, אני אדריך אותך", ענה משה. כעבור עשרים דקות הגענו ליעד. יצאנו מהרכב ובדקנו שיש לכל אחד מספיק חומרים להפצה של ארבע שעות. "זהו חבר'ה, מתפזרים!" אמרתי. "יש לכולם פלאפונים כדי לתאם נקודות איסוף חזרה?" שאלתי. כולם השיבו בחיוב ויצאנו לדרך.

השעה הייתה שמונה וחצי בערב. הוצאתי את הווקמן, שמתי את האוזניות ופסעתי בזריזות במעלה הרחוב תוך סריקה אחרי תיבות דואר. הקלטת ששמעתי הייתה הקלטה עצמית בקולי האישי של קטעים מספרי קודש ה"מאושרים" על ידי הרב, או קלטות של הרב עצמו. כאמור, גישתו הבסיסית של הרב הייתה שאסור להקשיב למשפיעים אחרים בני דורנו ואף לא לרבנים או לספרים שנכתבו במאה השנים האחרונות. "אני לא סומך עליהם! הם כולם שליחים של

היצר הרע להוציא את עם ישראל לשמד!" נהג הרב לומר. הקלטה עצמית הייתה פתרון מסוים עבורי.

ההרגשה הייתה נפלאה. זו ממש עבודת קודש, הרהרתי לעצמי, הפצת מעיינות תורת החסידות, זו הפעולה החשובה ביותר לקירוב הגאולה! אשרי שזכיתי. ניגשתי לבניין הראשון ושלשלתי בזריזות פתקים אל תוך תיבות הדואר. "עשרים תיבות! התחלה טובה!" חשבתי לעצמי.

מבניין לבניין מיומנות ההפצה הלכה והשתפרה וכעבור שעה סיימתי את שני צידי הרחוב. מדי פעם בפעם זכיתי למבטים תמוהים מצד הסובבים, אך ליבי, שהיה מלא בסיפוק, פשוט סינן אותם בטבעיות.

"ועכשיו הפסקה", אמרתי לעצמי.

התיישבתי על ספסל של תחנת אוטובוס ריקה והוצאתי מהתיק בקבוק מים לנטילת ידיים וסנדוויץ' שהכינה שחר. לפתע פנה אליי עובר אורח בעל חזות חרדית. "תגיד, זה אתה מחלק פה את הפתקים האלה?"

"כן", עניתי.

"תשמע, עוד פעם אתם מחלקים פה את הפתקים ואני אגיש נגדכם תלונה, נמאס כבר, כל שבוע אני מקבל ערימות של פתקים של הרב הזה וזו ממש חוצפה. כבר התקשרתי למזכירות שלכם וזה לא עזר, אז כדאי שתעביר את המסר!" צעק האיש.

"תשמע", ניסיתי להתגונן, "הרב עושה את הכול בשביל לעזור לעם ישראל בחינם וללא מטרות רווח ו..."

"זה ממש לא מעניין אותי!" קטע האיש את דברי, "אני כבר שמעתי את הכול על האיש הזה שאתם קוראים לו הרב! שום פתקים בתיבות הדואר!"

"מה שמעת?" שאלתי בתמימות.

"אתה יודע בדיוק! ואם לא, אתה מוזמן לשאול את כל הרבנים הרציניים בארץ והם יגידו לך".

"זה ממש הוצאת שם רע", עניתי בתגובה, "ושנאת החינם הזו גרמה לחורבן בית המקדש".

נראה שהמשפט האחרון הוציא את האיש מכליו. פניו האדימו

מכעס, ואף על פי שעמד ממש סמוך אליי, הוא צעק לעברי בכל כוחו: "אתה טוען שהרבנים שלי גרמו לחורבן הבית? אתה אפיקורס!" סיים האיש.

ל"מחמאה" כזו ממש לא ציפיתי. מכוון ופגוע צפיתי באיש הולך ומתרחק לכיוון אחד הבניינים. אפיקורס? מה הקשר? הרהרתי לעצמי.

לי אישית זו הייתה פגישה חזיתית ראשונה עם המושג הנקרא - "מתנגדים", אך תגובות מהסוג הזה לא היו ממש זרות לאנשי הקהילה. מאז הופעת הבעל שם טוב ותורת החסידות, קמו לה מתנגדים מבית ומחוץ. גם לרב ולקהילה שלנו היו לא מעט "מתנגדים".

ההתנגדות לרב כללה רבנים ואנשי ציבור כמעט מכל גוני הציבור הדתי; חרדים, ליטאים, חסידים, רבני הציונות הדתית וכן רבנים העוסקים בתורת הסוד. לא היה מדובר בהתנגדות אקטיבית של הפגנות ופרסומים, אך בשקט ובצורה עקבית הורו הרבנים לאנשיהם להתרחק מהרב ומהקהילה. כשהרב נתקל בבחור שניסה להתקרב לקהילה ושינה דעתו בעקבות ההתנגדות, הוא כינה זאת "טרוף טרוף יוסף". הכוונה הייתה שכמו שהאחים של יוסף מכרוהו ללא רחמים, כך הציבור הדתי-חרדי מוכר את הרב ואת הקהילה בכך שהוא מונע מאנשים להתקרב אליה. וכמו שעניין המכירה גרם לגלות, כך ההתנגדות לרב מעכבת את הגאולה.

היו מעט מאוד רבנים מפורסמים שתמכו ברב, וחלקם הגדול חזר בו מסיבות לא ברורות. למעשה, ניתן לומר שההתנגדות לרב בנתה אותו יותר משהזיקה לו. מרב עם מספר מצומצם של תלמידים ושל עוזרים במלאכת ההפצה, ההתנגדות דחפה אותו להקים סביבו קהילה שלמה שתשמש מעין חומת הגנה ושמירה מפני הסביבה העוינת. "גם נשמת הבעל שם טוב הקדוש פחדה לרדת לעולם כשראתה את ה'נחשים' וה'עקרבים' שעתידיים להילחם בה, עד שהקב"ה הבטיח לה שהוא ישלח איתה שישים נשמות של צדיקים שיגנו עליה", נהג הרב לומר, "כל משפחה שמצטרפת היא עוד שמירה משמיים". הרב התעקש לשנות את מעמדו מרב לאדמו"ר, מה שלאט-לאט הפך לכינויו הרשמי.

ההתנגדות גרמה לחסידים להבין ולהפנים כי הרב זקוק לשמירה

פיזית ורוחנית, וכך החלה לחלחל בקרב החסידים דאגה אמיתית לשלומו של הרב. ההשלכה הישירה הייתה שצרכיו של הרב ומשפחתו קודמים אף לצרכים הבסיסיים של החסיד ומשפחתו משום דין של "פיקוח נפש", והרי פיקוח נפש דוחה הכול, כולל הכול! לא פעם נדהמתי לגלות עד כמה גבול הפרטיות הבסיסית שלי או של חסיד אחר נרמס בקלות בלתי מוסברת עקב צורך פעוט ולא ממש דחוף של הרב. ההסבר שנתנו לעצמנו היה פשוט ובלתי ניתן לוויכוח: "אין לנו שום תפיסה ברב ובפועלו ולכן ייתכן שדבר פעוט מאוד בעינינו הצרות הוא חשוב מאוד בשמיים".

רצף המחשבות נקטע על ידי צלצול הפלאפון. על הצג הופיע משה, אחד החסידים מצוות ההפצה שלי.

"הלו", ענית.

"תמיר, זה משה, מה קורה?"

"אל תשאל, יצא עליי איזה חרדי חבל על הזמן! לא תאמין איזו הוצאת שם רע! ובסוף הוא קרא לי אפיקורס!" ענית בהתרגשות.

"אל תיקח ללב, אתה יודע מה הרב אומר על ההתנגדות?"

"מה?" ענית.

"שזה הסימן הכי טוב לדעת שהדרך שלנו אמיתית. אם יש רוח נגדית, סימן שאנחנו נוסעים מהר", אמר משה, "תשמע, מתחיל לטפטף, אולי נחזור הביתה?"

"תשכח מזה! שים צ'וקו על הראש ותתחיל לזוז. מה אתה, עשוי מסוכר?" ענית.

"לא חשבתי שתיתן תשובה אחרת, אבל אחי, אני זו הביתה, זה נראה לי מוגזם. אתה מוזמן להמשיך. ביי!"

"בסדר, להתראות", סיימתי את השיחה.

הסנדוויץ' ובקבוק המים המתינו לי על הספסל. אספתי אותם חזרה לתיק, ובעודי ממלמל "הכול תיקונים, הכול..." החשתי את צעדיי הרחק מהאזור. "רק שלא אתקל בעוד מתנגד", בירכתי את עצמי.

חציתי את הכביש הראשי ופניתי לאזור מגורים אחר. "ה' תעזור שהכול ילך חלק, אין לי כוח לעוד תיקונים", פניתי לשמיים בתפילה. ובאמת הכול החל לזרום. במשך שעה רצופה דילגתי מבניין

לבניין בעודי "משביע" את תיבות הדואר הרעבות בפתקים לבנים עם תמונת הרב והזמנה להגיע לייעוץ ולברכה. ממש סייעתא דשמיא, הרהרתי לעצמי. מוזר היה לי שבשעה מאוחרת זו בלילה אני מלא באנרגיה שרק הולכת ומתגברת, וכמו כן, הסתובבתי בשכונות שחלקן היו חשוכות מאוד, תוך ניסיון לאתר תיבות דואר ללא שום פחד או חשש. וואי! חשבתי, זה ממש לא מובן מאליו! זו כוחה של שליחות להקמת השכינה וזכותו המיוחדת של הרב, הסברתי לעצמי. "זהו! הפסקה!" אמרתי לעצמי. התיישבתי על מדרגת בטון רחבה, שמצאתי בצד הרחוב, והוצאתי את בקבוק המים מהתיק. הסנדוויץ', שהספיק בינתיים להימעך ואיבד את צורתו המקורית לגמרי, לא ממש עורר בי תיאבון. לגמתי כמה לגימות מהבקבוק והשענתי בעדינות את גבי על המדרגה העליונה.

ברקע נשמע קול המולה בוקע מאחד הבניינים, ובעודי מרים את עיניי לאזור הרעש, הפך הקול לניגון חב"די אהוב ומוכר. אה! התוועדות חסידית! הסברתי לעצמי. "התוועדות חסידית" היא אחת מההנהגות החשובות בחצרות החסידים בכלל ובפרט בחסידות חב"ד. בהתוועדות נפגשים חסידים לשיח חברים בנושאי עבודת ה'. לא מדובר בשיעור או בדבר תורה רשמי. ההתוועדות "זורמת" ללא מתווה קבוע מראש. החסידים שותים לחיים כדי לפתוח שערי הלב, מנגנים ניגונים, שופכים את ליבם, מקשיבים זה לזה, עוזרים ונעזרים. ההתוועדות אמורה לחזק ולעודד את החסידים להוריד את דברי התורה המוכרים להם מהשכל אל תוך הלב ואל תוך החיים.

קולות הניגון הלכו והתגברו: "אהה, אהה, אי, אי, אי - אין עוד מלבדו..." ניכר שהחבורה שם מליאה שמחה והתלהבות חסידית. תחושות מוזרות החלו להציף אותי עד דמעות. אף על פי שהיה ברור לי שדרך החסידות של הבעל שם טוב חרטה על דגלה את נושא אהבת החברים כנושא מרכזי, ההנהגה אצלנו בקהילה הייתה שונה לחלוטין.

במשך הזמן הורה לנו הרב שאין לשתף זה את זה בעניינים פרטיים מחשש של "לשון הרע". "בכל בעיה חסיד פונה אל הרב ולא אל חסיד אחר", נהג הרב לומר. גם ביקורים או ארוחות משותפות, ואפילו חברותות ללימוד משותף, הפכו לדבר פסול. כך החלה תנועה של

הסתגרות פנימית, איש בתוך משפחתו שהלכה והתעצמה. האווירה הכללית בקהילה נעשתה כבדה ומשהו מההתלהבות החסידית המקורית הלך ונמוג.

"אהה אהה, אי, אי, אי – אין עוד מלבדו..." המשיך הניגון להדהד באוזניי.

אוי! כמה שזה חסר לי, חלפה מחשבה במוחי, איך עבודת החסידות בקהילה הפכה למכווצת ואפורה? איך ייתכן שאני מרגיש בדידות בתוך קהילה חסידית המונה כשלושים משפחות? למה הכול אצלנו קשה ומלחמתי?

הניגון נמשך ונמשך דקות ארוכות בעודי מנסה לשווא לבלום את שטף המחשבות וההרגשות השוטפות אותי בעוצמה רבה. נראה שנבקע איזה סדק בחומת תסכול אסורה הקבורה עמוק מתחת להכרה היום-יומית שלי.

נשמתי עמוקות. "אתה חייב להירגע מיד!" אמר לי קול פנימי בטון של פקודה. יכולתי ממש לדמיין את הרב מדבר מתוכי. "אתה לא מבין? היצר הרע מנסה 'לגנוב' אותך! הסברתי כבר אלף פעמים שכל המשפיעים במאה השנים האחרונות, ובפרט בדור שלנו, הם כולם שליחים של היצר הרע. תשמור על עצמך! אתה מתלהב מאיזה ניגון? מה עם הקמת שכינה מעפרה? מה עם שמירה על הרב? אתה עסוק שוב באגו שלך?"

הקול הפנימי ה"לא נעים" שנשמע בתוכי הצליח לפוגג בקלות את ענן המחשבות וההרגשות שאפפו אותי. ניגבתי את הדמעות, לגמתי עוד כמה לגימות מבקבוק המים שבידי והתארגנתי לתזוזה.

הפלאפון צלצל. "תמיר, מה קורה? איפה אתה? כבר מאוחר!" אמר הקול מהעבר השני.

"טוב, תודיע לכולם לצאת לכביש הראשי, אני מגיע לאסוף אתכם..."

פרק 5

הטיש

ארוחת ליל שבת בקהילה התנהלה בזריזות, בעיקר בשבתות הקיץ, שבהן תחילת הסעודה התאחרה. "צריך למהר לטיש!" נהגתי לומר לשחר.

"אתה מוכרח להגיע לכל טיש?" שאלה מדי כמה שבועות. "כן, זה הדלק של כל השבוע! מי שלא מגיע לטיש הוא ממש מתנתק. זה חזק ממני", עניתי.

"טיש" הוא כינוי למפגש ליל שבת של הרב עם החסידים. הדבר נהוג בכל גוני החסידות השונים. טיש פירושו "שולחן", והוא מתאר את ישיבתם של החסידים סביב שולחנו של הרב הערוך בכל טוב. ה"טיש" הוא אחד מרגעי השיא של השבוע. מהטיש החסידים שואבים כוח וקדושה למשך כל השבוע. בטיש החסידי נהגו לומר דברי תורה, לנגן ניגונים קדושים ולשתות "לחיים" מתוך דבקות החברים בעבודת ה'.

הטיש שלנו היה שונה במקצת. למעשה, כמו כל נושא בקהילה הוא עבר שינויים אין-ספור עד שהתייצב פחות או יותר בצורתו הסופית. את הרנדומליות האופיינית כל כך לחסידות שלנו הגדיר פעם אחד החסידים כך: "כל מה שנסגר בלילה משתנה בבוקר ומתהפך לקראת הערב". לא היה קל להתרגל לצורת חיים כזאת, אך הזמן עשה את שלו והרנדומליות הפכה לחלק טבעי מהחיים של החסידים, בייחוד אלו הנמנים עם המעגל הקרוב יותר לרב. ככל שאדם נעשה יותר קדוש, הוא נעשה פחות מובן, נהגתי להסביר לעצמי.

בשנותיי הראשונות בקהילה התאפיין הטיש בשולחן גדוש מאפים תוצרת בית, ממתקים מסוגים שונים, ירקות ופירות, גרעינים ועוד.

השילובים המוזרים גרמו לא אחת לכאבי בטן רציניים לחלק לא מבוטל של החסידים. באותה תקופה הרב התאמץ מאוד להפיץ את תורתו בכל צינור אפשרי. הדבר כלל הוצאת ספרים שהיו שכתוב של שיעורים מוקלטים שהרב העביר, שירים של הרב בליווי גיטרה, הוצאת עיתון יומי הדן בענייני אקטואליה וגם הופעה בכלי התקשורת ובתוכניות אירוח. מרכז הטיש היה באופן טבעי דיונים סביב כתבות בעיתון ותוכניות טלוויזיה, מה שהיה שונה באופן קיצוני מטיש חסידי רגיל. לחסידים קריאת העיתון על ידי הרב בטיש נראתה טבעית לחלוטין, אולם אורחים מזדמנים לא פעם הביעו תמיהה על כך. "צורכי מצווה!" נהגנו להבהיר להם.

הרב פיתח עם השנים שיטת חשיבה שכונתה שיטת ה"בירור". "צריך לנפות בי"ג מיני נפה", נהג הרב לתאר את אופן הפעלת השיטה. למעשה כשעלה נושא לדיון, הרב הקפיד לשמוע את דעתם של כל החסידים בצורה שיטתית. פעמים רבות נערכה הצבעה על הנושא. מובן שאם דעתך הייתה מנוגדת לדעת הרב, היית צריך לגייס אומץ רב להביע אותה, ולא תמיד הסתיים האירוע בטוב. אחד החסידים הוותיקים סיפר לי על הצבעה שנערכה עוד לפני הצטרפותי לקהילה. נושא ההצבעה היה לא אחר מאשר הכרזת הרב כ"צדיק הדור". "אין לך מושג מה הרגשת!" אמר אותו חסיד, "הלב שלי דפק כל כך חזק עד שפחדתי שאחרים יחושו בכך".

"צדיק הדור" על פי פנימיות התורה הוא כינוי לצדיק מיוחד במינו אשר נשמתו יורדת לעולם לצורך תיקון הדור ולא לצורך תיקונו האישי. נשמתו כוללת את כל אנשי הדור והוא משמש מעין צינור מקשר בין הקב"ה לעם ישראל. מרכז הווייתו של צדיק זה הוא העזרה לעם ישראל מבחינה גשמית ורוחנית, והוא מוסר נפשו על כך בכל עת. על נשמות אלו כתבו חז"ל: "ראה הקב"ה צדיקים שהם מועטים עמד ושתלן בכל דור ודור". מקובל שנשמה כזאת יורדת לעולם פעם בעשרה דורות.

הדיונים בטיש יכלו להשתרע על פני תקופה של שבועות ולפעמים של חודשים. הרבה מהטישים הסתיימו אז בהרגשה כללית של ראש "מפוצץ" מהאינטנסיביות של הבירורים. "תמיר, מה קורה?" העירה אותי שחר.

"אוי, נרדמתי על הספה. מה השעה?" השבתי.
 "השעה רבע לאחת!" אמרה שחר.
 "אני מאחר לטיש! איזו פדיחה! אני חייב למהר, מזל שהערת אותי".

יצאתי מהבית בזריזות. תחושה של אכזבה התגנבה לתוך ליבי וגרמה לי להגביר את מהירות ההליכה. הגעתי לדלת הברזל של פתח הבית התחתון שהוביל לחדר הטיש. דלת זו הייתה לרוב נעולה בו ברזל פנימי מסיכות ביטחוניות. כדי שמישהו מבפנים ייגש לפתוח את הדלת, היה צריך לדפוק בעוצמה רבה ובעקשנות. ברירת המחדל הייתה לעלות על גג המבנה, לרדת מהצד השני ולהיכנס דרך הדלת השנייה המפרידה בין מבנה הטיש לבית הרב.

דפקתי בחוזקה על הדלת והמתנתי לתגובה כלשהי. כעבור כמה שניות הדלת נפתחה. אחד החסידים עמד בפתח ורמז לי להיכנס בשקט כי הרב כבר ירד לטיש והוא באמצע דיון.

"דווקא היום הרב ירד מוקדם, איזה חוסר מזל! פספסתי את הניגון של התחלת הטיש", חשבתי לעצמי.

ניגון התחלת הטיש היה סוג של ניגון-זמזום שהרב היה ביצע לבדו בעצימת עיניים כפתיחה לטיש או לשיעור. החסידים ישבו בדממה והאזינו בקשב רב. הרב מעולם לא גילה מה משמעות אותו ניגון, אך אמר מפורשות שהוא חשוב הרבה יותר מהטיש או מהשיעור עצמו. השערתי הייתה, על פי כתבי חסידות שהכרתי כי מדובר בסוג של התקשרות פנימית בין הרב לחסידים, ולכן ראיתי את זמן הניגון כזמן המסוגל לחזק את הקשר הנשמתי הפנימי שלי עם הרב.

התקדמתי בזריזות במסדרון המוביל לטיש ונכנסתי לחדר תוך כדי סריקה לאיתור מקום ישיבה מתאים. מקום "מתאים" מבחינתי היה מקום שהוא לא רחוק מדי, אבל גם לא קרוב מדי. די הלחיץ אותי לשבת צמוד לרב במשך כל הטיש.

לשמחתי נשאר מקום מתאים. התיישבתי והפניתי את מלוא הקשב לדברי הרב. הרב הקריא כמה שורות מתוך כתביו של ר' נחמן מברסלב תוך כדי העברת ביקורת נוקבת על הנאמר. הוא פנה אל החסידים ושאל אם יש למישהו מה לומר בעניין. הרמתי את היד.
 "מה יש לך להגיד?" שאל הרב.

"נראה לי שהדברים הוצאו מהקשרם", אמרתי.
 "מה אתה אומר?" הגיב הרב בזעם מפתיע. "אתה חושב שאתה מבין משהו בכלל? תיזהר שאני לא אשרוף אותך!" סיים.
 הוכיתי בהלם מוחלט. לא הבנתי איך העניין יצא מכלל שליטה בשבריר שנייה. פניי האדימו ממבוכה, חשתי שעשרות זוגות עיניים ננעצות בי.
 "תעבירו לו את הספר, ל'חכם' הזה, נראה איך הוא מבין את הכתוב", המשיך הרב.
 הספר עבר מיד ליד עד שהגיע אליי. דממה שררה בחדר. מכוון ומפוחד נטלתי את הספר לידי.
 "נו, תקרא בקול!" ציווה הרב.
 בקול רועד אספתי את כוחותיי והתחלתי לקרוא את הפסקה. "אז הרב צודק או שאתה מבין יותר טוב מהרב?" שאל הרב בכעס.
 "הרב צודק", עניתי בקול כנוע.
 "יפה מאוד!" אמר הרב והמשיך לנושא אחר.
 החוויה הקשה הותירה אותי המום. עצם האמירה היה חמור מאוד והפרהסיה שבה נאמרה הכאיבה יותר. נשארתי לשבת במקומי בניסיון לייצב את תחושתי הפנימית. "הכול תיקונים, הכול תיקונים..." חזרתי ואמרתי לעצמי. "זה בוודאי מיתק מעליך דינים שהיו עליך בשמיים", ניחמתי את עצמי.
 נזכרתי בסיטואציה דומה שאירעה ממש בחודשים הראשונים להצטרפותי לקהילה. דיון הטיש באותה שבת היה ההתייחסות שלנו לקהילות אחרות. הדיון היה ברמה נמוכה ומזלזלת מאוד. הרב מצידו לא ניסה למתן את אמירות החסידים, ואף נראה שהוא מזדהה איתם. לא התחברתי להלך הדברים כלל.
 בתפילת השבת בבוקר המשיכו החסידים לשוחח על הנושא. אחד החסידים הזכיר את אחת האמירות המבזות שנאמרו על הרבי מלובוביץ' והוסיף נופך משלו. לא יכולתי לשתוק על כך.
 "כל מה שתעשה כל החיים שלך, לא יגיע לאחוז אחד ממה שהרבי מלובוביץ' עשה למען ישראל!" אמרתי בטון ברור. נראה שהצלחתי להפתיע אותו. הוא פשוט לא הגיב.
 השיא הגיע בסעודה שלישית. מיהרתי לבית הרב להשתתף

בסעודה שלישית. הדיון המשיך. חסידים המשיכו להציג אמירות קשות על רבנים ועל קהילות אחרות, חלקם אף הציגו בצורה מבזה את הנעשה בטישים אחרים. הרב נראה מבודח מכל העניין. זהו! פשוט התפוצצתי!

הרמתי את היד, ועוד לפני שניתנה לי רשות הדיבור התפרצתי: "נראה לי שקהילה שסובלת כל כך הרבה מהתנגדות, ראוי שתתייחס בכבוד לרבנים ולקהילות אחרות ו..." "סיימת?! קטע אותי הרב בכעס. "זהו! לא רוצים לשמוע עוד!" סיים.

נראה שהרסתי את המסיבה. תגובתי יוצאת הדופן עוררה תמיהה בקרב החסידים. הם ממש לא השתכנעו וחלקם אף הביטו בי במבט של רחמים המשדר: "התמים הזה עוד לא הבין את האמת והוא חי באשליה".

באותו מוצאי שבת מיהרתי להתקשר ליהודה ולספר לו על הנעשה, הייתי חייב לשפוך את ליבי, ונראה שהוא האיש המתאים לכך. יהודה נמנה עם חברי הקהילה ואופיו המיוחד זיכה אותו בכינוי "אב הבית". יהודה היה "מרכז מידע" אמיתי. יכולת להתייעץ איתו כמעט על כל נושא בעולם: חנות זולה לקניית מכנסיים, מסעדה טובה, ארגון בר מצווה או ברית ואפילו פרוצדורות רפואיות בבתי חולים. מעבר לידע העצום שלו, הייתה לו זמינות לעזור כמעט בכל דבר.

"יהודה, שבוע טוב! מה נשמע?"

"או! שבוע טוב, מה קורה?" ענה יהודה.

"לא היית בסעודה שלישית", אמרתי.

"כן, לא הצלחתי להגיע, מה היה?"

"אל תשאל, היה בלגן, חטפתי קריזה!"

יהודה צחק. "מצוין, אתה יודע שאני אוהב בלגן. ספר, אני מקשיב".

סיפרתי לו בקצרה על מהלך העניינים, על ההתפרצות שלי ועל תגובת הרב הקשה.

"זה בסדר", ענה יהודה, "אתה לא יודע כמה פעמים קרה לי שהתפרצתי בכעס, זה חלק מהוויית החיים פה. להיות חסיד בקהילה

דורש הרבה הקרבה אישית. יש לי הרבה מה לספר לך על כך. אני מציע שתתקשר לרב להתנצל", המשיך, "אני מעריך שבזה יסתיים הסיפור".

"אני ממש מקווה", הגבתי וסיימתי את השיחה.

חייגתי מלא חששות לבית הרב.

"הלו?" ענה הרב בצד השני.

"שבוע טוב הרב, זה תמיר", אמרתי.

"שבוע טוב. נו, נרגעת?" שאל הרב.

"כן, האמת היא שרציתי להתנצל על הצורה שבה אמרתי את הדברים".

"זה בסדר, מה כל כך הכעיס אותך?" שאל הרב.

"היה לי קשה מאוד לראות את היחס המזלזל לקהילות ולרבנים אחרים, זה נראה לי פשוט הוצאת שם רע ושנאה ברמה נמוכה מאוד", עניתי.

"תשמע, יכול להיות שהחסידים הגזימו, לא ממש שמעתי את כל מה שנאמר. בכל מקרה תגיע מחר לייעוץ ונדבר. ביי".

השיחה התנתקה. הרגשתי השתפרה מאוד. נראה שהרב נוטה להסכים שהדיון היה נמוך מאוד ולא מתאים לחסידות המתיימרת להיות המשך לשיטת הבעל שם טוב שדגל באהבת כל יהודי באשר הוא. למוחרת הגעתי לבית הרב כפי שסוכם. בחדר המתנה ישבו כמה אנשים. כאמור, נושא המתנה בחסידות היה נושא כאוב. המתנה יכולה לארוך שעה, שעתיים או חצי יום. למרות הקושי שבכך, רוב האנשים עמדו במשימה בכבוד. מדי פעם בפעם יכולנו לשמוע תלונות ופעמים בודדות הדבר הגיע לכדי כעס, צעקות ועזיבת המקום.

הרב יצא מדי פעם בפעם מחדר הייעוץ, שכונה "המערה" משום שגגו היה בנוי בצורת קשת עגולה ונמוכה, ועלה לביתו להפסקה. אי אפשר היה לשער כמה זמן תארך ההפסקה.

כעבור שעתיים הגיע תורי. צעדתי לעבר החדר מלא בתקווה כי דבריי יתקבלו בהבנה ובהסכמה.

"שב!" הורה הרב. "כן, מה יש לך להגיד?" שאל.

הצגתי שוב את עיקרי הדברים. הרב שתק. נראה שהוא חושב על צורת התגובה לדבריי.

"אתה כזה קטן! ככה!" הגיב לפתע הרב בעודו מדגים באצבעות ידו למה התכוון. "אתה מבין? כזה קטן!" המשיך הרב. פניי החווירו. לא ציפיתי לתגובה כזו. שתקתי.

"אתה לא מבין כלום! קטן, קטן!"

תחושה איומה הציפה אותי. תקוותי להבנה התנפצו ואת מקומן תפסה הרגשה של ניכור וריחוק.

"אתה יודע מה עבר עלינו בכלל?" אמר הרב בטון מאיים.

"לא ממש", עניתי

"אז איך אתה מדבר?"

הפגישה הסתיימה. יצאתי מהחדר. תגובת הרב הפתיעה אותי. שיחת הטלפון המקדימה התנהלה באופן אחר לגמרי. טוב, ככה זה עם אנשים גדולים, הרהרתי לעצמי, הם פועלים בדרכים שונות מאנשים רגילים. תחושת התסכול מהפגישה ליוותה אותי במשך כמה שבועות, עד שהתפוגגה לה בשטף החיים האינטנסיבי של הקהילה. הבעיה שנוצרה הייתה ההדגשה של הבדלי התפיסה התהומיים הקיימת ביני לבין הרב והחסידיים בנושא זה. פער זה הלך והצטמצם במשך השנים, אך מעולם לא הגיע להזדהות מלאה.

כאמור, כמו כל נושא בקהילה, גם הטיש עבר אין-ספור שינויים. עם השנים התרחשו נסיבות שגרמו לטיש לקבל צורה דומה יותר לטיש חסידי מקורי. עיתונים, כתבות ואקטואליה פינו את מקומם לשיחה חסידית של הרב, כפתיחה לטיש לאחר ניגון ההתחלה. שולחן הרב היה מכוסה בערימת ספרים לא מבוטלת, רובם ספרי פרשנות לתנ"ך דוגמת "מעים לועז".

מטלת הבאת הספרים וסידורם בערימה בסדר מדויק הוטלה על אחד החסידיים, שביצע אותה במסירות רבה. לאחר השיחה נהג הרב ליטול את הספר הראשון מהערימה, לפתוח אותו בצורה אקראית ולקרוא שורות אחדות מהמקום שבו נפלו עיניו. כך המשיך הרב לספר השני, השלישי והרביעי, עד שסיים את כל הערימה. את השלב הזה של הטיש ניצלו חלק מהחסידיים כדי לחטוף תנומה קלה, ולפעמים יותר מקלה. פעמים רבות חזרו על עצמם הדברים משום שהספר נפתח באותו מקום, כך שחלק זה של הטיש היה אטרקטיבי פחות.

פרק 6

החברות

אפשר לומר כי חיי בקהילה נחלקו לשני חלקים מרכזיים; לפני החברות ואחריהן.

באותה תקופה ביליתי שעות רבות במחסן שכור בקומת מרתף בשכונה הסמוכה. המחסן שימש לי חדר עבודה לכתובת הסת"ם (ספרי תורה, תפילין ומזוזות), שממנה פרנסתי את משפחתי. כתיבת הסת"ם היא עבודה הדורשת ריכוז, סבלנות, התמדה ומקצועיות. קשה מאוד להתרכז בבית הומה מרעש ילדים, והמחסן נראה פתרון מצוין. מובן שלפני ההחלטה לשכור את המחסן התייעצתי עם הרב, ותשובתו הייתה ממש צפויה: "תיזהר לא לשכור חדר באזור שבו קיימים רבנים העלולים להשפיע עליך, זה מסוכן מאוד!" קיבלתי את הדברים, הרי ברורה לי דעתו של הרב בנוגע לכל משפיע רבני שהוא בן דורנו או מהמאה שנה האחרונות, כולם בחזקת "חשודים" במקרה הטוב או שליחים של צד הרוע והחושך במקרה הפחות טוב.

בכלל, ההוראה הכללית של הרב הייתה: "ניתוק". מי שזכה להימנות עם חברי החסידות זכה, האחרים – אפשר להתפלל עליהם. הניתוק כלל גם, ובעיקר, את המשפחה הקרובה. ברוב המקרים לא מדובר בניתוק פיזי של ממש אלא בניתוק פנימי, שפירושו היעדר שיתוף אמיתי במתרחש בחיי הקהילה הפנימיים. לעיתים קרובות נאלצנו לשקר כדי להעמיד פנים כי הכול מתנהל בצורה נורמלית ומיטבית. למשל, אחד החסידים, שהיה איש היי-טק לפני ההצטרפות לקהילה, המשיך להעמיד פנים בפני הוריו כי הוא עדיין עובד באותה חברה, אף על פי שהמציאות הייתה שונה לגמרי. לשקר למען שמירה על החסידות בכלל או על הרב בפרט היה דבר לגיטימי ואפילו רצוי.

"השבת אני בגלות!" היה משפט המתאר זוג שהתארח אצל ההורים לשבת.

השעה הייתה שש וחצי אחר הצהריים. עמדתי לסיים את יום העבודה במחסן. הפלאפון צלצל.

"היי תמיר, מה נשמע?" זו הייתה אחותי נוגה.

שתי אחיות שלי, נוגה וחגית, היו גם הן חלק מהקהילה. הן היו נשואות לחסידים וניהלו כל אחת בדרכה אורח חיים המתאים להשקפת הרב.

"הכול בסדר ב"ה", ענית.

"תשמע, התקשרה אליי יעל, בת הדודה. בשעה טובה נולד להם בן, והם שאלו אם נוכל להגיע לברית, כי יש להם מעט מאוד מוזמנים, ודרך אגב, הרב עובדיה יהיה הסנדק".

"נראה לי בסדר", ענית.

"יש לך אומץ לשאול את הרב?" שאלה נוגה.

"בסדר, אעדכן אותך". סיימנו את השיחה.

חייגתי לרב, הרבנית ענתה. "זה תמיר, אפשר לדבר עם הרב?"

"רגע", אמרה הרבנית. המתנת.

"הלו", נשמע קול הרב מהעבר השני.

הסברתי לרב בקצרה את העניין.

"ייהרג ובל יעבור!" צעק הרב. "עוד משהו?" שאל.

"לא", ענית. השיחה הסתיימה. עדכנתי את נוגה, גם היא לא נשמעה מופתעת מהתשובה. הטלתי עליה את המשימה לעדכן את יעל, בת הדודה. ממש לא נעים...

הבטתי בשעון, השעה הייתה קרוב לשבע בערב. כבר מאוחר, הרהרתי. אספתי את הציוד, נעלתי את דלת המחסן וטיפסתי במדרגות לכיוון היציאה. על דלת המעלית של הבניין נתלה שלט גדול: "כל המשתמש במעלית ואינו מדיירי הבניין עובר על גזל!"

יש לי מספיק בעיות, חשבתי, עדיף לעלות במדרגות.

נכנסתי לרכב, ולפני שהספקתי להניע, נשמע צליל אס.אם.אס. הבטתי במסך ומיד הבנתי. זה היה יצחק, ההודעה שנשלחה: "היום משקיעה, נא לאשר!" אישרתי והתחלתי לנסוע לכיוון הבית.

יצחק היה ממונה על סבב הצומות. על פי הוראת הרב נערך

סבב צומות בקהילה לשמירה על עם ישראל. כל יום היה צם חסיד אחד בתורו מהשקיעה ועד צאת הכוכבים, או עד שהחסיד הבא אישר כניסה לצום. לא כל החסידים השתתפו בסבב, חלק מסיבות רפואיות וחלק מסיבות אחרות, כך שבממוצע יצא לחסיד לצום פעם בשבועיים-שלושה. מאמץ הצום היה רב, אך הוא נסך תחושה נפלאה של אחריות ושותפות עם הקשיים והצרות של עם ישראל, מה שגרם לחסידים לא לשבור את הסבב.

הגעתי הביתה, אשתי קיבלה את פניי. קבלת הפנים הייתה די אופיינית: "הרב מחפש אותך, תתקשר אליו דחוף!"
 "דיברתי איתו לפני חצי שעה, מה כל כך דחוף?" עניתי.
 "לא משנה, תזדרז!" אמרה אשתי.
 התקשרתי.

"איפה אתה?" שאג הרב, "אתה לא זמין כבר חצי שעה!"
 "אין לי מושג", עניתי בקול עייף, "כנראה יש בעיות קליטה במחסן שאני עובד בו ולפעמים אני לא מקבל שיחות".
 "מה זה מעניין אותי?" ענה הרב, "תקשיב טוב, יש כמה נושאים תורניים שעלו במחשבתך, ואני צריך חומר עליהם דחוף".
 "למתי?" שאלתי.

"לאתמול!" ענה הרב.
 "אבל היום אני צם בסבב", אמרתי בהיסוס.
 "זו לא בעיה שלי. תרשום: אמונה, צדקה, מרגלים, אל תיטוש תורת אימך, ראובן".
 "איך בדיוק אאסוף מידע?" שאלתי.
 "זו לא בעיה שלי. ביי".

השיחה נותקה.
 מהר מאוד הבנתי שכדי לעמוד במשימה אזדקק לתוכנת מחשב שתיתן מענה מהיר ומדויק לבקשת הרב, ורכשתי תוכנה מכספי מעשר. הרב דקדק מאוד שכל התוכנות שמשתמשים בהן עבורו יירכשו בכסף מלא ויהיו חוקיות. "יש עלינו עיניים!" נהג הרב לומר. אותן "עיניים" שמהן חשש הרב גרמו לו לאפס סבלנות בכל מה שקשור להסתבכות עם החוק ואפילו עם הרשויות העירוניות או הרווחה. החסידים הונחו על ידו להקפיד לשלוח את הילדים

מסודרים לגן, לא לשכוח לשלוח ארוחת עשר, להגיע בזמן, מעיל בחורף, בגדים קיציים בקיץ וכו'. האמת היא שבמקרים רבים ההנחיה לא בוצעה. חלק לא קטן מהקהילה "זכה" לתשומת לב מיוחדת מצד הרשויות מחשש למידה מסוימת של הזנחה.

התקנת התוכנה עברה בהצלחה. הקלדתי את מילת החיפוש "אמונה". התוכנה הניבה כמה אלפי תוצאות. בחרתי את התוצאות שנראו לי הכי רלוונטיות, כך עשיתי גם בנוגע לשאר החיפושים, וכך יצאה לה לדרך החוברת הראשונה. הדפסתי את החוברת ויצאתי במהירות לבית הרב.

צלצלתי בפעמון והמתנתי, לא היה כל מענה. הרב אסר עלינו לצלצל בפעמון יותר מפעם אחת, כך שמעולם לא ידעת אם מישהו שמע את הצלצול או אולי אתה מחכה לשווא. עם הזמן פיתחתי שיטה לשלוח אס.אם.אס לאהרון, הבן של הרב, שלרוב היה בבית. כתבתי לו "בחוף", ובמקרה הטוב בתוך כמה דקות מישהו מבני הבית ניגש לפתוח. היו מקרים שבהם לא היה כל מענה במשך חצי שעה ויותר. סימסתי לאהרון: "בחוף". כעבור דקה חזרה תשובה: "תיכנס מסביב, הרב באולם".

"להיכנס מסביב" פירושו לקפוץ מעל חומה, לעלות על גג החדר התחתון, לרדת מהצד השני ולהגיע לדלת הברזל של "האולם", שהוא הרחבה של בית הרב. כך עשיתי, רק שבקפיצה האחרונה כמעט נחתי על מיצי החתולה. מיצי זכתה לכבוד מלכים בבית הרב. מקובל היה בקרב החסידים כי הרב אמר שהיא גלגול של הסבתא.

הקשתי על דלת הברזל. "מי שם?" נשמע קול הרב מתוך האולם.

"זה תמיר", עניתי

"יבוא", אמר הרב.

המילה "יבוא" גרמה לי להתכווץ קלות מתוך ניסיון...

פתחתי את הדלת לקול קריאת הרב: "יבוא המן!" חייכתי במבוכה ופסעתי לעברו. זו לא הייתה הפעם הראשונה שבה זכיתי ל"קבלת פנים" לבבית כזו. תמיד השתדלתי לקחת את העניין בהומור, אך משהו בפנים הרגיש מאוד לא נעים עם כל העניין, הכינוי "המן הרשע" לא ממש החמיא לי. הכול תיקונים של הגאווה, נהגתי להסביר לעצמי ולהמשיך כאילו כלום לא קרה.

מסרתי את החוברת לרב. הרב נראה מרוצה מהחוברת מאוד. "תזכה למצוות", אמר הרב בעגה חסידית.

המילה "תודה" לא הייתה קיימת בלקסיקון הרב. אחד החסידים הוותיקים סיפר לי שהרב אמר לו כי עבד כמה שנים כדי למחוק את המילה הזו מרשימת התגובות שלו. "זה מעורר גאווה בלב השומע", נהג הרב לומר, "עדיף לומר: 'תזכה למצוות!' וזהו.

פסעתי לכיוון דלת הבית הראשית. הבית היה בית פרטי ישן בעל חזות עתיקה. במשך השנים הוא עבר כמה שיפוצים והתאמות. במצבו העכשווי הוא היה דומה יותר למבוך. מהאולם יוצאים למסדרון צר שיכול לשמש למעבר לאדם אחד בלבד. כעבור כשני מטרים ישנה פנייה חדה שמאלה ומיד ימינה ולבסוף שמאלה לכיוון היציאה.

הרבנית פתחה את הדלת ויצאתי בזריזות החוצה. אין כמו האוויר הקריר של ירושלים כדי להירגע, הרהרתי. החלטתי לעשות סיבוב בשכונה לפני שאחזור הביתה. השעה הייתה מאוחרת והרחובות היו שקטים. הייתי זקוק לשקט הזה, פשוט ללכת בלי משימה או מטרה, בלי לנסות להשיג משהו או למהר לאיזה מקום, לראות את החנויות הסגורות ולהרגיש איך הן כאילו נחות מעמל היום שעבר.

לקחתי כמה נשימות עמוקות, הרגשתי איך הגוף הולך ונרגע. הצצה קלה בשעון בישרה לי שכדאי להתקדם לכיוון הבית. השעה כבר הייתה שתיים לפנות בוקר. הגברתי קצב ופניתי לכיוון הבית. צלצול הפלאפון הפר את השקט. הבטתי בצג, זה היה הרב. "הלו", ענית.

"הלכת לישון?" שאל הרב בנימה צינית.

שתקתי.

"אתה רק חשבת שתלך לישון! יש לי עוד חמישה נושאים שאני צריך שתאסוף לי חומר עליהם. זה דחוף ביותר. תרשום: י"ב גבולי אלכסון, יצחק אבינו, מגן דוד, ברצלונה, יסוד אבא".

"למתי?" שאלתי בהיסוס.

"לאתמול!" ענה הרב, "תתקשר כשזה מוכן".

"אם לא אישן יהיה לי קשה מאוד לכתוב מזוזות מחר", אמרתי, "זה יכול לחכות למחר?"

"אתה דואג לפרנסה? החוברות קודמות לפרנסה! זה פיקוח נפש! ביי".

תחושותיי היו מעורבות. צד אחד בי הרגיש פגוע על חוסר ההתחשבות המינימלית. הצד השני היה מלא בסיפוק על הזכות לשרת את הרב, ועוד בנושאים תורניים. איזו זכות נפלה בחלקי, חשבת, לא אתן לה לחמוק בשום אופן. לאט-לאט התפוגגה לה תחושת העלבון והציפה אותי תחושה רעננה של זכות יחידה במינה. ומה עם הפרנסה? פרנסה משמיים! פסקתי לעצמי ומיהרתי לכיוון הבית.

נכנסתי הביתה, כולם כבר ישנו. פסעתי בשקט לכיוון עמדת המחשב. השעה הייתה כבר רבע לשלוש. מעניין מתי אלך לישון היום, עברה מחשבה במוחי. מיהרתי להקליד את מילות החיפוש של הרב. סקרן אותי מאוד הקשר בין הנושאים: "ב גבולי אלכסון, יצחק אבינו, מגן דוד, ברצלונה, יסוד אבא. אין סיכוי להבין, סיכמתי והתחלתי להדפיס את תוצאות החיפוש.

למזלי הרע המדפסת החלה להשמיע "קולות מצוקה". נורת הביקורת האדומה החלה להבהב וההדפסה נעצרה. ניגשתי למדפסת כדי לבדוק מה הבעיה. מהר מאוד התברר שזה היה דף בודד שנתקע בתוך המערכת ועצר את ההדפסה. סבלנותי פקעה. "די, אין לי כוח!" מלמלתי לעצמי, "לא בשעה כזאת, לא ייתכן". התחלתי למשוך את הדף בניסיון לחלץ אותו ממדפסת. הדף נקרע ונראה שהעסק הולך ומסתבך. הפלאפון צפצף בהודעת אס.אם.אס. ההודעה נשלחה מאהרון, הבן של הרב. על הצג הופיעו המילים: "הרב שואל מה קורה עם החוברת". התיישבתי והתחלתי לבהות במסך הפלאפון. הייתי צריך לאסוף כוחות. כעבור כדקה הקלדתי את התשובה הבאה: "בעבודה, יש כנראה מניעות ועיכובים מצד היצר הרע".

דרך חסידות הבעל שם טוב גורסת כי לכל פרי יש קליפה, וכדי להגיע לפרי צריכים לעבור קודם דרך הקליפה, ומכאן שמניעות ועיכובים יכולים במקרים רבים להעיד על החשיבות הרבה של הפעולה כלפי שמיים.

קמתי שוב לכיוון המדפסת, אחזתי את הדף בצידו השני ומשכתי בחוזקה. הדף נשלף בקלות והמדפסת חזרה לפעולה. "ברוך ה'!" יצאה אנחת רווחה מפי.

מעודד משיפור המצב אספתי את הדפים מהמדפסת, חוררתי אותם ואיגדתי אותם לתוך הדפדפת. יצאתי בזריזות לכיוון בית הרב שהיה במרחק שלוש דקות הליכה. כבר מהדרך סימסתי לאהרון: "בחוץ". השעה הייתה שלוש ורבע והייתי מותש לגמרי.

עמדתי מול דלת הבית, מצפה לתגובה כלשהי. כעבור דקה נפתחה הדלת. הרב הציץ החוצה וסימן לי להיכנס. מסרתי לו את החוברת. "תזכה למצוות", אמר הרב, "תגייד לאשתך שמחר בבוקר תגיע לעשות לבתי שילת בדיקות דם. ביי". יצאתי.

אשתי שחר, אחות במקצועה, עבדה כאמור בקופת חולים. מכנה הקופה היה ממוקם במרחק של דקה הליכה מבית הרב.

זו לא הייתה הפעם הראשונה ששחר התבקשה לקחת בדיקות דם לרב או לרבנית. הדבר היה כרוך במאמץ מיוחד של ארגון הילדים באותו בוקר, אך קיבלנו את המשימה בשמחה ובסיפוק. אומנם להתאמץ ולטרטר את כל המשפחה כדי לקחת בדיקת דם לשילת בת החמש-עשרה כאשר המרפאה נמצאת דקה הליכה מביתה, וללא כל הצדקה רפואית, נראה לי קצת מוגזם, אולם שירות לבני משפחת הרב הריהו כשירות לרב עצמו, ולכן קיבלתי את המשימה בהכנעה.

הגעתי הביתה. השעה הייתה רבע לארבע. הייתי צריך להעיר את אשתי שחר ולעדכן אותה במשימה שקיבלה. הערתי אותה בעדינות. שחר ממש נבהלה. "מה קרה? מה השעה?" שאלה.

"הכול בסדר!" עניתי, "השעה רבע לארבע".

"מה? רבע לארבע? מה עשית עד עכשיו?" שאלה שחר.

"פרויקט החוברות, זוכרת?"

"כן, אבל למה בשעה כזאת?"

"כך זה התגלגל משמיים", עניתי.

"ואיך תכתוב מחר? אתה תהיה גמור!"

"אצטרך להשלים שעות שינה בבוקר, אין ברירה. אני לא אצליח

לכתוב בלי לישון".

"טוב, תמהר לישון. לילה טוב, או אולי בוקר טוב", אמרה שחר בציניות.

"אה, שכחתי לומר לך, הרב ביקש שתיקחי מחר בדיקות לשילת".
 "אתה רציני? מה הבעיה ששילת תבוא למרפאה בזמן העבודה?
 המרפאה ממש מתחת לבית שלה. שתקפוץ ואקח לה בשמחה".
 "לא יודע. זה מה שהרב ביקש".

"טוב, אצטרך את עזרתך בארגון הילדים מוקדם בבוקר", אמרה שחר.

"בסדר, תעירי אותי. נקווה שאצליח לקום..."

מחוברת מספר 1 הגענו לחוברת מספר 100. המשימה הפכה למשימה יום-יומית. בכל ערב הייתי בדריכות לצלצול הטלפון. כשלא הייתי בבית נהג הרב להשאיר הודעה עם רשימת נושאים. הרשימה הייתה סודית והיו בה בין שני נושאים לעשרים. לעיתים הצלצול הגיע בשתיים-עשרה בלילה ואף מאוחר יותר. היו מקרים שבהם הרב צלצל כמה פעמים בערב אחד ורשימת הנושאים טפחה בהתאם. הקצב היה מסחרר.

לצורך התמודדות עם קצב גידול החוברות קנינו טלפון שהיה צמוד לשולחן כתיבת הסת"ם שלי, וכן פנקס ועט שהיו צמודים אליי בשעות הקריטיות. הרב נהג לומר כי הנושאים לחוברות באים משמיים ושאל אותי כמה פעמים מדוע לא מגלים לו את כל הפרטים ורק את הכותרות. תשובתי הייתה: "כדי שאזכה להשתתף במצווה". לא היה ברור לי מה הקשר בין כל הנושאים שעלו בחוברות, אך הרב אמר לי במפורש שהוא "בונה" משהו. יותר מזה לא העזתי לשאול. הרגשתי זכות גדולה להיות שותף בפרויקט חשוב כזה. השעה הייתה שתיים-עשרה בלילה. הייתי עסוק במלאכת כתיבת הסת"ם כשהטלפון צלצל.

"הלור", עניתי בדריכות.

"הלילה אתה לא הולך לישון. תרשום..."

נדהמתי. הרשימה כללה כעשרים נושאים.

"גם אני לא הולך לישון", המשיך הרב, "זה בסדר. אם הרב לא ישן, גם אתה יכול. והפעם אני צריך את כל הנושאים ולא רק מדגם. עדכן אותי כשזה מוכן. ביי".

יצאתי בזריזות מחדר הכתיבה לכיוון המחשב. אני מקווה שיש לי מספיק דפים, הרהרתי.

בדיקה מהירה הראתה שככל הנראה יש מספיק דפים. אנחת רווחה יצאה מפי.

שחר, שהבחינה במתרחש, עקבה אחריי לחדר המחשב. "נו, קיבלת חוברת?" שאלה שחר.

"ועוד איזה חוברת!" ענית, "הרב אמר שהלילה אני לא ישן, ונראה לי שהוא צודק!"

"מה? למה?" שאלה שחר.

"תסתכלי על הרשימה", אמרתי.

שחר הציצה ברשימה. "וואו! זה לא נורמלי, אני דואגת לבריאות שלך", אמרה שחר בטון מודאג.

"ה' יעזור, תתפללי שנצלית. לילה טוב, אני חייב להתחיל", סיימתי את השיחה.

ההתמודדות הייתה קשה. שוב משהו בי הרגיש כי העסק מוגזם ויוצא משליטה, וחלק אחר העריך מאוד את המשימה ואת מסירות הנפש שנדרשה ממני כדי לבצעה.

אני לא איש של "אפור", שכנעתי את עצמי. בעבודת ה' הולכים עד הסוף.

"אנחנו ודאי דוהרים", נהגתי לומר לשחר מדי פעם בפעם בהומור, "רק אני מקווה שבכיוון הנכון!"

ניגשתי לעבודה.

העבודה ארכה שעות רבות. העתק הדבק, העתק הדבק, שוב ושוב עשרות פעמים. כדי לעודד את רוחי ניגנתי דיסק ניגונים שקטים ומרגיעים. כדאי לסגור את החלון, הרהרתי, השעה שתיים לפנות בוקר והמוזיקה עלולה להפריע לשכנים.

הדיסק התנגן שוב ושוב בעודי מרכז את החומרים לחוברת. מתח העבודה, הדריכות ותחושת השליחות הקדושה גרמו לזרימה מהירה של אדרנלין בגוף. השעה שלוש לפנות בוקר ואני כלל לא עייף! הרהרתי.

מלאכת האיסוף הסתיימה. עברתי להדפסת החומרים. "ה' תעזור שהכול יעבור חלק", מלמלתי.

כעבור כשעה הסתיימה מלאכת ההדפסה בצורה חלקה להפליא, ומצאתי את עצמי עומד מול כאלפיים וחמש מאות דפים מחולקים לעשר ערימות. ואיך אתה מתכוונן לחזור אותם? חלפה מחשבה מפחידה במוחי. המחורר שלי יכול לחזור כעשרים וחמישה דפים בכל פעם. בחישוב מהיר אני צריך לבצע כמאה פעולות חירור.

זהו! אני גמור! זה יגמר בעשר בבוקר! חשבת. התיישבתי על הכיסא והתחלתי לבהות בדפים בחוסר מעש. אין ייאוש בעולם, ניסיתי לחזק את עצמי.

לפתע הבריק רעיון במוחי. צעדתי בזריזות לכיוון מרפסת השירות, שם נמצא ארגז כלי העבודה שלי. מקדחה! הפתרון המושלם! הרהרתי. לחשוב מחוץ לקופסה זה השם השני שלך, החמאתי לעצמי. חיברתי את המקדחה לשקע. כדאי לסגור טוב את כל החלונות, חשבת, איזה משוגע יכול לקדוח בארבע לפנות בוקר? סגרת גם את דלת חדר המחשב בתקווה ששחר והילדים לא יתעוררו. הצמדתי את ראש המקדחה לחבילת הדפים הראשונה. לחצתי על כפתור ההפעלה תוך כדי תפילה לעזרה משמיים. התפילה נענתה במהירות, המקדח פילח את דרכו די בקלות מראש הערימה עד לדף האחרון, וכך עברתי מערימה לערימה עד האחרונה שבהן.

השעה הייתה ארבע וחצי לפנות בוקר, החוברות היו מוכנות. יצאתי בשקט לכיוון בית הרב. "בחוץ", סימסתי לאהרון. כעבור כמה דקות נפתחה הדלת והרב רמז לי להיכנס.

"וואו! כל כך הרבה חומר! תניח את החוברות על השולחן", אמר הרב, "אז מה, לא ישנת כל הלילה? גם אני לא ישנתי. תזכה למצוות. ביי".

יצאתי לכיוון הבית. הרגשת השליחות וחשיבות המשימה מילאה אותי מכף רגל ועד ראש. "תודה בורא עולם על שזיכית אותי לקבל את המשימה", מלמלתי. הרי המשימה הזו הייתה יכולה להימסר לחסיד אחר, ומדוע דווקא אני זכיתי? חסדי שמיים!
המשימה הלכה ונהייתה תובענית יותר ויותר. כדי לעמוד במשימה צירפתי לצוות את שני בניי, ברק בן השלוש-עשרה, וישי

בן העשר. הם לא ממש ששו לקראתה, אך לרוב ביצעו אותה בצורה טובה, גם כשנדרשו מהם שעות של עבודה. "זו הזכות שלכם!" נהגתי לומר להם, "בעולם הבא תשאלו למה לא זכינו ליותר".

כמות הדפים והטונורים להדפסה הלכה וגדלה, הרכישה התבצעה מכספי מעשר. בד בכד התברר לי שאני "תפור" לנושא ברמה שלא שיערתי. אם רציתי לנסוע לחופשה, אפילו של יום אחד, מה שהיה ממוש לא מומלץ על ידי הרב, הדבר היה כרוך באישור מפורש של הרב שלא תמיד ניתן. שחר מאוד לא אהבה את העניין, אך הסתגלה אליו בליט ברירה.

"מה יהיה עם החוברת?" נהג הרב לשאול. "אין שום אפשרות לבטל חוברת, אפילו ליום אחד!" סיכם.

הזמן חלף והגענו לכמה מאות חוברות, ואף עברנו את האלף. האינטנסיביות של המשימה והחיכוך היום-יומי עם הרב הובילו לקרבה גדולה ביני לבין הרב. הרב שיתף אותי יותר ויותר במתרחש בתוך החסידות ואף בתוך משפחתו. נוסף על כך, הוא נהג לשאול לדעתי בנושאים רבים. כך הפכתי למעין "איש סודו" של הרב. הדבר לא נעלם מעיני החסידים. חלקם פרגנו וכיבדו, והיה גם חלק קטן ששידר הרגשה פחות נעימה.

פרק 7

המסדר

הטלפון בבית צלצל. ניגשתי בזריזות והרמתי את השפופרת. "תגיע דחוף! אני צריך לדבר איתך!" זה היה הרב גדי. שיחות מעין אלו היו די שכיחות, ותמיד מילאו אותי בתחושה פנימית ועמוקה של שליחות. יצאתי מיד לכיוון הבית המכונה "הייעוץ". זה היה בית שכור שבו נהג הרב לקבל אנשים שבאו להתייעץ איתו על כל נושא שהעיק על ליבם. נכנסתי בדריכות לבית ופניתי לעבר חדר "הייעוץ".

דלת החדר שופצה במיוחד כך שבמרכזה היה חלון זכוכית שקוף וגדול, שדרכו ניתן להשקיף מבחוץ על הנעשה בחדר, ומתוך החדר על הנעשה בחוץ. הרב ראה אותי וסימן לי להמתין בחוץ. "המתנה" בקהילה הייתה כאמור מושג בעל משמעות. מעולם לא ידעת אם מדובר בדקה, בשעה, בכמה שעות ולפעמים בחצי יום או יותר. לא משנה אם היה מדובר ביום חמסין של קיץ או ביום חורפי קפוא וגשום. "להמתין" בקהילה התפרש כהוראה לבטל את עצמך וכל מה שיכול להיות חשוב לך באופן פרטי, משפחתי, כלכלי וכו' לזמן בלתי מוגבל. נקווה לטוב, הרהרתי בעודי מתיישב על הכיסא בחדר ההמתנה.

נזכרתי בסיטואציה דומה שהייתה לא מזמן, כאשר הרב גדי קרא לי דחוף לייעוץ בשעות הערב. עזבתי הכול וניגשתי מיד לחדר הייעוץ. נאמר לי להמתין. המתנתי בחוץ וחיכיתי. עברה שעה וכלום לא קרה. כעבור שעה הרב יצא, חיך לעברי ואמר: "סבלנות". הרב חזר לחדר והמשיך לקבל אנשים, וכך עברה לה שעה, ועוד שעה, כאשר אני ממתין בסבלנות על הכיסא בחדר ההמתנה. הסיפור נגמר

בשתיים לפנות בוקר, לאחר המתנה של כחמש שעות, כשהרב יצא ואמר לי: "לא חשוב, אתה יכול ללכת".

הרגשה של עלכון עמוק הציפה אותי. לעזוב הכול, להמתין חמש שעות וללכת בלי שום מטרה?! לקחתי נשימה עמוקה והרגעתי את עצמי. תיקונים! הרהרתי, הכול תיקונים. הסברתי לעצמי שבוודאי לרב יש סיבות טובות לדרך ההתנהלות שלו, ושכל העלבון שלי נובע מגאווה פנימית שאותה הבורא שונא. אם כך אני הוא האשם ולא הרב. אם כן, הרב עשה לי טובה גדולה, אז מה שייך פה להיעלב? וחוזר מזה הרב הסביר לנו אלף פעמים שכל הפגמים שאנו רואים ברב הם השתקפות של הפגמים שלנו, והרב כלל לא פועל בהיגיון רגיל אלא על פי הנהגה משמיים.

פתיחת דלת "הייעוץ" קטעה את מחשבתי. הרב הופיע מולי וסימן לי לצאת איתו אל מחוץ לבית. יצאנו והתחלנו להתרחק. הרב פנה אליי בקול שקט ואמר: "אוזניים לכותל! אסור שאף אחד ישמע!" המשכנו להתקדם, רמת הריכוז שלי הגיעה לשיאה. "צריכים לארגן מניין", אמר הרב, "מניין של חסידים, אתה מבין?"
 "לא", עניתי.

"כדי לזכות להשראה ממרום צריכים מניין, כמו לכל דבר שבקדושה. אנחנו צריכים לאסוף מניין סודי פנימי של חסידים מתוך הקהילה שאוכל לסמוך עליהם, יש לך המלצות?"
 השאלה החמיאה לי והביכה אותי כאחד. מי אני שאתן המלצות על חברים? חשבתי. "לא יודע", ניסיתי להתחמק.

הרב פרט רשימה של חסידים שעליהם בוודאי אי אפשר לסמוך. חלקם חשודים כבלתי אמינים, חלקם לא מספיק יראי שמיים ואחרים הוגדרו חולי נפש מסוג המכונה בורדר-ליין.

בורדר-ליין היא הגדרה לאנשים עם בעיות נפשיות גבוליות, אך בעלי תפקוד הנראה נורמלי לחלוטין, ולכן הם מטעים מאוד את סביבתם. כמות החסידים שהוגדרו על ידי הרב כבורדר-ליין זעזעה אותי, ביניהם עלו שמות של חברים קרובים שלי.
 "אם כך, כיצד נוכל לאסוף עשרה?" הגבתי.

"נצטרך להתאמץ!" ענה הרב בתקיפות, "תבין, המצב של עם ישראל קשה מאוד, אין לבורא על מי לסמוך, כולם שקרנים".

"למי הרב מתכוון כשהוא אומר 'כולם'?" שאלתי.
 "כמה פעמים אני צריך להסביר לך, כל הרבנים המכונים 'גדולי הדור', הם כולם שליחים של היצר הרע! תפקידם הוא להוציא את עם ישראל לשמד".

"איך?" שאלתי.
 "כל אחד מהם צריך לגרום לשמד בנושא מסוים, ולצורך זה עליו להקפיד מאוד על כל התורה חוץ מהנושא שלו, כך לא יזהו אותו. הבנת? זה רעיון גאוני של היצר ושליחיו".

"מה מניע אותם? מה יוצא להם מזה?" המשכתי לשאול.
 "גידלו אותם לזה מגיל צעיר, הכול מזויף, הזקן, השטריימל, הבגדים, הכול!"

זאת לא הייתה הפעם הראשונה שנחשפתי לשיטת הרב בנושא "השמד על ידי גדולי הרבנים", אך משהו בתיאוריה לא נראה לי, זה פשוט לא נדבק. כולם? ממש כולם? ידוע לי שיש מסורת מזמן הבעל שם טוב שעל פיה קיימת תופעה של רבנים "מדומים", שנראים צדיקים אך בעצם אינם משרתים את הקדושה ואת הטוב, אך לחשוב שלא נשאר צדיק אחד מלבד הרב וחסידותינו הקטנה, ושממש בנו תלויה הגאולה?! העברתי במוחי בזריזות את דמויותיהם של גדולי הדור מכל החוגים והעדות תוך ניסיון להלביש אותם בהבנה זו. זה לא ממש הצליח, אך שמרתי את המחשבה הזאת לעצמי.

המשכנו ללכת. הרב שתק וגם אני. הרגשתי שאני הולך ונחצה לשני חלקים; חלק פנימי שחושב ומרגיש דברים מסוימים, וחלק אחר שמגיב ופועל על פי ציפיות הרב ממני. לחלק הפנימי לא ממש אפשרתי להתפתח, זה יכול להיות ממש מסוכן לתת ליצר הרע מרחב חשיבה והרגשה. אמרתי לעצמי: "תמיר! תתעורר! היצר הרע מנסה לגנוב אותך לרשותו! אם לא תילחם על נשמתך, עלול לקרות לך מה שקרה לדניאל". דניאל ומשפחתו היו חסידים בקהילה. בשלב מסוים הרגיש דניאל כי המקום והקהילה אינם מתאימים לו, והוא החליט באומץ רב לפרוש. הרב העביר הוראה מפורשת שמשפחה שעוזבת את הקהילה מוחרמת, אסור לדבר איתם או ליצור איתם כל קשר אחר. הרי הם "שבוים בידי הצד הרע, היצר הרע חטף אותם ומי שיהיה בקשר איתם בוודאי ייפגע!"

זו מלחמת הישרדות, הרהרתי לעצמי, אני חסיד נאמן, ולא אתן לשום יצר לגנוב אותי!

הגענו חזרה לבניין ה"ייעוץ". הרב פנה אליי והורה לי להמשיך לחשוב ולמצוא עשרה חסידים שישמשו שלד למניין הסודי. נפרדנו, הרב פנה אל חדר קבלת הקהל, ואני פסעתי לכיוון ביתי, שהיה ממש צמוד לשם.

לקח כמה שבועות לגבש מניין של חסידים שהרב יכול "לסמוך" עליהם. אני מוניתית לאיש הקשר הסודי שיעביר את המסרים כדי שלא ידלפו החוצה. אין לתאר את הרגשת ההתעלות שחשתי. חזון חיי מתממש. מניין של חסידים העוסקים בפעילות רוחנית להצלת עם ישראל ולקירוב הגאולה, הקצה הגבוה ביותר של שאיפתי הפנימית והעמוקה. בדמיוני ציירתי את חבורת הצדיקים הנסתרים בתקופה שלפני התגלות הבעל שם טוב הקדוש.

הרב החל להעביר דרכי מסרים לקבוצה. השם הסודי של המניין היה "אנשי הטיול". הרב דרש מכל אחד מאנשי הטיול לעסוק בתשובה ובהתקדשות ביתר שאת. "בדקתי, אני לא יכול לפעול לבד, צריך מניין של חסידים ולכן מוטלת עליכם אחריות רבה", הורה לנו הרב.

ואז הוזעקנו לפעילות הראשונה. נקראתי לבוא דחוף לבית הרב. הרב ישב על כיסאו כשעל שולחנו ערימה גדולה מאוד של ספרים. המתח היה בשיאו. "אשאל אותך שאלה ותחשוב טוב מאוד לפני שאתה עונה!" פנה אליי הרב בקול רועם. רעד קל עבר בי בעודי ממתין לשאלה. "מה אתה אומר על ארץ ישראל?"

"ארץ טובה מאוד!" ענית בצורה טבעית.

"בטוח?" שאל הרב.

"כן", ענית.

"אתה זוכר את המקום 'המפורסם' בצידי כביש מספר 1 בירידה מירושלים? סע לשם עכשיו עם גיא, אל תדברו שום מילה בדרך. תגיעו למקום, תסתכלו מה רואים שם ותחזרו לדווח לי, ברור?"

"כן", ענית בהיסוס.

פגשתי את גיא מחוץ לבית הרב. נכנסנו לרכב ויצאנו לדרך. תחושה של מסתורין אפפה את כל העניין, אך מי יעז לשאול את הרב

משהו? גיא נסע במהירות. שאגות המנוע לא הפריעו לגיא להגביר את מהירותו. שתקנו.

לפתע נזכרתי שהבטחתי לשחרר שאספיק להחזיר את הבנות מגן הילדים. נו, היא תסתדר, הרהרתי. איזו חשיבות יש לעניין אל מול עזרה דחופה לעם ישראל?

הגענו למקום. גיא עצר את הרכב ושנינו יצאנו בזריזות תוך כדי סריקת האזור. לא ראיתי שום דבר מיוחד. הבטתי בפניו של גיא. נראה שגם הוא לא הבחין במשהו יוצא דופן.

חזרנו לרכב. גיא הניע את הרכב ויצאנו לדרך חזרה לבית הרב. גם בדרך חזרה שתקנו. הדממה שליוותה את הנסיעה אפשרה למכול של מחשבות לחלוף במוחי.

לא ראינו כלום! מה הדבר ההזוי הזה? חלפה מחשבה במוחי. נבהלתי. קול פנימי נשמע בתוכי: מתי כבר תבין שכדי לראות דברים רוחניים צריך לזכך את העיניים?! אתה פשוט לא ראוי לראות, נקודה. תחושת ה"לא ראוי" הייתה תחושה שליוותה כמעט כל פעילות שלי בתחום עבודת ה' בקהילה.

תחושה זו התעצמה אצלי בייחוד כשהתקרבותי יותר לרב והפכת לאחד מהחסידיים המקורבים אליו ביותר. בכל הזדמנות נשלחה מצידו הערה כגון "אתה רואה שאתה עצלן? לא בסדר? לא ראוי?", ולפעמים אפילו "זכיתי" לכינוי "אפס". הערות אלו הושמעו ביחידות וגם בפרהסיה, לעיני שאר החסידיים. לא שאהבתי לשמוע את כל ההערות, אבל הבנתי שאצל "עובד ה' אמיתי" ביקורת נחשבת לזכות. אם אתה נפגע או נעלב, אות הוא לגאווה פנימית השוכנת בתוך ליבך, שאינה רוצה לשמוע ביקורת. הגאווה שנואה בעיני ה', ולכן הדרך להתמודד איתה היא לשמוע ביקורת ולא להגיב, כפרט אם האדם ש"יורד" עליך הוא לא אחר מאשר המורה הרוחני שלך – הרב גדי.

הדבר יצר אצלי מתח פנימי מתמיד. מצד אחד אני צריך לאהוב את התוכחות, אך במציאות לא מצאתי בי שום כוח להתמודד איתן. כך הפכתי למעין "ספוג" של שלליות ללא מוצא. מציאות זו הובילה אותי לא פעם לתפילה עמוקה, לצעקה ולעיתים קרובות אף לפרץ של דמעות בציפייה לישועת ה'. משהו בפנים תמיד ידע כי לא תאחר לבוא.

הגענו לבית הרב. נכנסנו מיד כדי לא לעורר תשומת לב בחוץ, העניין היה סודי ביותר. נכנסנו ל"אולם", שם הרב ישב. הוא שאל אותנו אם ראינו משהו מיוחד, הנהנו לשלילה. בחדר דלקו עשרות נרות נשמה והאווירה הייתה מתוחה ואפופת מסתורין.

באותה שעה שהו ב"אולם" שאר החסידים הנמנים עם אנשי ה"טיול". הבנתי שהרב עסוק ב"תיקון" גדול הקשור לכלל ישראל ותחושת שליחות ואחריות הציפה את ליבי. אשרי שזכיתי לכך, חשבתי. הרב הורה לכולם לעמוד ולא להסתכל קדימה. עמדתי בדריכות עם שאר אנשי הטיול. הרב מלמל כמה דיבורים שלא ממש הצלחנו לשמוע, וכעבור דקה הורה לנו שה"תיקון" הסתיים ועל כל אחד ואחד להתחזק בעבודת ה' ובתשובה. הוא הורה לנו לצאת מביתו בצורה מדורגת שלא תעורר חשד. כך עשינו, ובעודי צועד לכיוון ביתי נתתי הודיה לה' על שזיכה אותי למעמד נדיר זה.

הפעלה נוספת של אנשי ה"טיול" הייתה בחג הפורים. הרב קרא לי בערב החג לביתו. "תדאג שכל אנשי ה'טיול" יקיימו את מצוות שכרות החג עד הסוף!" הורה לי הרב. ההוראה עברה בצורה חשאית ומסודרת. רוב אנשי הטיול היו מסורים ביותר וביצעו את ההוראה בצורה מדויקת. תפקידי היה לפנות את השיכורים לבתיהם בצורה בטוחה, ובסופו של יום להשתכר בעצמי. אחד החברים השתכר ופשוט "נזל" לנו מהידיים. נעזרתי בחבר אחר אך הוא פשוט נשמט לנו ונפל בצורה מפחידה על הראש. חששנו מאוד כי מדובר בזעזוע מוח, אך לשמחתנו האירוע הסתיים בשלום.

פרק 8

האח הגדול

מהטיש הזה יצאנו המומים. לאט-לאט עברו החסידים דרך דלת הברזל המובילה מבית הרב למדרגות הרחוב הסמוך. ליל שבת, השעה הייתה שלוש לפנות בוקר. ניתן היה להבחין בקלות כי חוויה יוצאת דופן עברה על החסידים בטיש. כל אחד היה שקוע ומכונס בעצמו, כמעט לא הוחלפו מילים בין האנשים. וכך, כעבור כחמישים מטר של הליכה משותפת, התפזרנו כל אחד לכיוון ביתו. "גוט שבס!" קראתי לעבר הקבוצה בעודי נפרד מהם ומחיש פעמי לכיוון הבית.

"גוט שבס! גוט שבס!" החזירו לעברי החסידים בחיוך. האווירה הייתה קשה ומתוחה.

זה לא ממש מה שהתכוונתי, הרהרתי לעצמי, החסידות של הבעל שם טוב הצטיירה במוחי בצורה אחרת לגמרי. טוב, בוודאי הזמנים השתנו והיחיד שיכול לכוון את העניינים זה אדם שמחובר ל"מעלה" כמו הרב, שכנעתי את עצמי.

הגעתי הביתה. הייתי כל כך מוצף מהמסר שעבר בטיש שהרגשתי צורך לשתף את שחר בכך. נראה לי שהיא ממש לא תאהב את זה, אבל אני חייב לספר לה, חשבתי. "שחר", לחשתי בעדינות.

"מה, מה קרה, מה השעה?" ענתה שחר.

"שלוש ורבע, הכול בסדר, יש מצב לעדכן אותך בטיש?" שאלתי. "כן, אין בעיה, תן לי דקה להתאושש", השיבה שחר, "בטוח שהכול בסדר?"

"כן, הכול בסדר", עניתי.

זו לא הייתה הפעם הראשונה שהערתי את שחר ל"עדכונים" מיד אחרי הטיש. פעמים רבות המסרים והדיבורים בטיש גרמו לי לסערה נפשית לא קטנה. מלבד שחר לא הייתה לי אפשרות לשתף כמעט אף אחד, בטח לא בנושאים רגישים הנוגעים לביקורת על הרב או על הקהילה. כאמור, החסידים הונחו על ידי הרב לא לשתף אף אחד מהחברים בחייהם האישיים. "מי שיש לו בעיה שיבוא לרב לייעוץ", נהג הרב לומר, כך שלאט-לאט הפכה הקהילה ממקום של אהבה ודיבוק חברים למעין אוסף של פרטים ללא דבק אמיתי. הרגשת ניכור החלה להשתלט על הקהילה. נוסף על כך, הרב הנחה את החסידים לדווח על כל פעולה או אמירה בלתי רצויה שנתקלו בה בקהילה. הדבר גרם לחסידים לחשוב פעמיים לפני כל אמירה כדי לא "להסתבך" עם הרב.

למזלי הרב, שחר תמיד הפנתה אוזן קשבת לרחשי ליבי בתוך תחושת הניכור והחשדנות שהלכה והשתלטה על הקהילה. הרגשנו מעין "צוות" שיחד יכול לדבר על כל דבר ולהתמודד עם לחצים ועם מתחים מבחוץ. מה שאפשר זאת היה העובדה שהצטרפנו לקהילה כזוג נשוי ומגובש.

לתדהמתי הרבה גילתי במשך השנים שזוגות שהתחתנו אחרי הצטרפותם לקהילה והתחברו לקהילה כרווקים ורווקות ניהלו נאמנות כפולה: נאמנות אחת לרב ולדרכו, ונאמנות אחרת לבן הזוג. בהיותי קרוב מאוד לרב במשך השנים, נוכחתי לדעת שבתפיסת העולם של הרב הנאמנות לרב קודמת לנאמנות לבן הזוג. באחד המקרים שבהם הרב החליט "להעיף" גבר נשוי מהקהילה בטענה שהוא פרץ את גדרי הצניעות הקבועים בקהילה, הופתע מאוד הרב שאשתו הלכה אחרי הבעל במקום להתגרש ולהישאר נאמנה לרב.

"נו, ספר, אני מקשיבה", אמרה שחר.

"טוב, תשמעי, משהו השתנה", התחלתי לספר. "הרב דיבר על כך שיש מלחמה גדולה בין הטוב והרע בעולם, את יודעת. ובכן, כעת הרב דיבר על היצר הרע ושליחיו".

"נו?" הגיבה שחר.

"תראי, הוא דיבר על שליחים ממש, את מבינה? שליחים!" ניסיתי

לרמוז.

"דבר ברור, אני לא מבינה!"

"שליחים, הכוונה בני אדם ממש שהם השליחים שלו", המשכתי.
 "ו..." אמרה שחר.

"תראי, את כבר יודעת שבתפיסה של הרב הקהילה שלנו היא מקום השראת השכינה, הגאולה הכללית של עם ישראל תלויה ברב, כל שאר הרבנים הם מזויפים. ולכן היצר הרע לא מוכן לאפשר לנו לפעול למען הגאולה, והוא מנסה לפרק את הקהילה, או לפחות לא לאפשר לה לפעול באופן חופשי. פירוש הדבר הוא שיש בתוך הקהילה חסידים שהם לא ממש חסידים".

"למה אתה מתכוונת?" שאלה שחר בקול מתוח.

"אני מתכוונת שהיצר הרע 'שתל' בתוך הקהילה אנשים מטעמו שמחופשים לחסידים, אך הם אנשים ממונים מטעמו כדי לעקוב ולדווח על כל פעולה של הקהילה ושל הרב. כל פעולה שלנו או של הרב נרשמת איפשהו".

"תגידי, אתה רצינית?" שאלה שחר.

"כן, זה בדיוק מה שהרב אמר", עניתי.

"רגע, הרב אמר שמות?" שאלה שחר בסקרנות.

"לא, הוא הזהיר בצורה כללית שכל אחד ידע שיש עיניים שצופות בו".

"מה ההשלכה לגבינו?" שאלה שחר.

"לא יודע, צריך לחשוב. טוב, נהיה מאוחר, נלך לישון".

"מקווה שאצליח להירדם", אמרה שחר.

האמת שגם אני לא ממש הצלחתי להירדם. מחשבה רדפה מחשבה.

זה הסוף של אהבת החברים, חשבתי לעצמי, הרי כולם חשודים.

תחושת עצבות עמוקה ורפיון ידיים הציפה את ליבי. זה פשוט

חסר סיכוי לגמרי, הרהרתי, הרב מלמד אותנו שהיצר הרע יודע הכול

עלינו, מתכנן בלי הרף מזימות לטווח קצר, בינוני וארוך, הוא שולט

במחשבות שלנו, בהרגשות שלנו ובמעשים שלנו, יש לו משאבים

ותקציבים בלי סוף שבהם הוא כבש את רוב העולם. תשעים ותשעה

אחוז מהרבנים והמשפיעים ביהדות הם שליחים שלו, ועכשיו גם

בתוך הקהילה הקטנה, שאמורה להאיר לעולם, אחוזים מסוימים

מהחסידים הם אנשים שלו! אני מרים ידיים!

כדור השלג הלך והתגלגל משבוע לשבוע ומטיש לטיש. בהיותי קרוב לרב קיבלתי את שמות החשודים המרכזיים. מדובר היה בכחמישה חסידים לפחות שכל אחד נכנס לרשימה מסיבה אחרת. חלקם שירתו בעבר ביחידות מודיעין סודיות ובשב"כ, אחרים נראו שכליים מדי מכדי להתחבר לקהילה ולדרך הדוגלת בפשטות ובעבודת הלב וסולדת מצבירת ידע וחוכמה, היו כאלה שנחשדו בגלל תפקיד הוריהם, והדובדבן שבקצפת היה חסיד ושמר רונן שאביו היה אישיות בכירה ביותר במודיעין הישראלי.

גם הרקע הכלכלי שימש עילה לחשד. היו חסידים שאי אפשר היה לתת שום הסבר הגיוני לשפע הכלכלי שלהם כאשר בני הזוג לא עבדו לפרנסתם. בקיצור, ככל שהמצב האינטלקטואלי, הכלכלי והמשפחתי היה ירוד יותר, המשפחה נחשבה לאמינה יותר.

להיות צמוד לרב בתקופה זו היה מאמץ לא פשוט. כאמור, הקהילה הייתה בנויה מעגלים-מעגלים. ככל שהחסיד נחשב לאמין יותר, הוא הצטרף למעגל פנימי יותר. היו מסרים פשוטים שעברו דרך הטיש או דרך הודעות א.ס.א.ס לכלל החסידים, אך היו מסרים אחרים שאליהם נחשפו חסידים בודדים בלבד. התמימות והרצינות שלי הובילו אותי להיות איש סודו של הרב ולהיות מעודכן בעניינים פנימיים ביותר. הדבר שהבהיר לי את רמת האמינות שלי בעיני הרב יותר מכול היה העובדה שהוא שיתף אותי הרבה פעמים בנושאים משפחתיים אישיים. מוזר היה לי לפעמים לחשוב על אחיותי ועל גיסיי שבקהילה, שהיו שייכים למעגלים חיצוניים יותר. אין להם שמץ של מושג היכן הם חיים, חשבתי לעצמי, חבל שאיני יכול לשתף אותם, הרי הם משפחתי הקרובה, אך עם הזמן התברר לי כי המושג "משפחה" הפך למושג חסר משמעות בקהילה. כאמור, הנאמנות לרב קודמת לכול, ואפילו שהדבר היה ברור לי, הופתעתי בכל פעם מחדש מהעוצמה של העניין.

הרב התחיל לחוש פחד אמיתי שחייו בסכנה של ממש, בהיותו נקודת האור היחידה שעדיין נלחמת בחושך בעולם ומסרבת להיכנע. התחושה שהוא מוקף ב"סוכנים" של היצר הרע גרמה לו להגדיר את מצבו כמצב של פיקוח נפש, וההשלכה הישירה הייתה: "פיקוח נפש דוחה הכול". כל רצון או צורך שלו, פיזי או רוחני, הפך לצו חירום

בלתי ניתן לדיחוי. משפחה, פרנסה, פרטיות – כולם נדחו מטעם "פיקוח נפש" של הרב, שבמובן רחב יותר הוא פיקוח נפש לכלל ישראל.

בשיחות פנימיות כינה הרב את הממסד שעוקב אחריו בשם "הדירקטוריון". בכל הזדמנות נערכו דיונים, הערכות מצב ופיתוח אסטרטגיות פעולה אל מול המצב החדש. לא ברור איך, אך הרב גדי פיתח יכולת מיוחדת לפעול בשני ערוצים במקביל: ערוץ אחד של קהילת עובדי ה' תמימה הקשורה לרב, תומכת ועוזרת בכל הפעילות הענפה, וערוץ אחר ובו רשימה שחורה של מספר לא מבוטל של חסידים המסומנים כ"סוכנים" של היצר הרע. לא פעם נדהמתי לראות יחס חם ואוהד לחסיד המסומן באופן ברור כ"סוכן" מסוכן.

זה היה במוצאי חג סוכות. הפלאפון צלצל ועל הצג היה כתוב "הרב". עניתי מיד.

"תגיע דחוף!" נשמע קול הרב מעברו השני של הקו.

בתוך כארבע דקות הייתי בפתח הדלת של בית הרב. צלצלתי בפעמון פעם אחת בלבד כנהוג, ולהפתעתי הרבה הדלת נפתחה כעבור כמה שניות. נכנסתי וללא מילים עקבתי אחרי הרב במסדרונות הבית הצרים. הרב פתח את דלת האולם ויצא לגג של חדר הטיש. "תפרק את הבטרייה של הפלאפון", ציווה הרב, "אסור שיצותנו לנו!"

כך עשיתי.

"תשמע, אנחנו מתארגנים לשמחת בית השואבה, ולא תאמין מה קרה".

שתקתי.

"לפני כמה דקות הגיע רונן. אתה מבין, כן? ואמר לי שאבא שלו מסר שיש לי עשרים וארבע שעות לחיות".

"מה?! זה רציני?" שאלתי בתדהמה.

"לא יודע, אבל כך הוא אמר. ודבר נוסף שרציתי שתדע, המשיך הרב, "זוכר שישבנו שלשום על הספסל מול ה'יעוץ?' על מה דיברנו?"

"על התורה של הרב מאיזביצא", עניתי.

"יפה מאוד, למוחרת בצוהריים התקשר אליי רונן וסיפר לי שהוא למד תורה נפלאה של הרבי מאיזביצא! אתה מבין?" שאל הרב.
 "לא ממש", עניתי.

"איך הוא כיוון בדיוק לשיחה שלנו על הספסל? נראה לך שזה צירוף מקרים? זה יכול להיות צירוף מקרים?"
 "הרב מתכוון שהוא צותת לנו באיזו דרך?" שאלתי.
 "בדיוק! והוא גם רוצה שנדע שהוא מצותת, אתה מבין?"
 "וואי, המצב לא טוב", אמרתי.

"מאוד לא טוב. אל תדבר על זה עם אף אחד, גם לא עם האישה! ביי".
 חזרתי הביתה בתחושה של פחד. אם אני מקורב לרב, "הם" בוודאי יודעים זאת. יכול להיות שגם אני מסומן? יכול להיות שעוקבים אחריי ממש ברגעים אלו?

"חייך למצלמה!" ניסיתי להצחיק את עצמי ונזכרתי בסיטואציה של סרט מהעבר, שבו הפושעים מזמינים פיצה לסוכנים ה"חשאיים" שעוקבים אחריהם. שמחת בית השואבה באה לי בדיוק בזמן, הרהרתי לעצמי.

שמחת בית השואבה בקהילה הייתה אירוע מיוחד במינו. בהרכב הלהקה היו הרב גדי ששר וניגן בגיטרה ובנו שתופף בתופים. מערכת ההגברה הייתה מתופעלת על ידי חסידים בעלי תשובה שבעברם היו בעצמם מוזיקאים מצליחים.

במשך כל ימי חול המועד שר הרב וניגן בעיקר שירים שהוא הלחין או מילים שהלביש על מנגינות דרום אמריקאיות ידועות. בחסידות הבעל שם טוב היה נהוג שאדמו"רים קדושים "מגיירים" מנגינות מאומות העולם ומספחים אותן לחצרות הקודש.

אי אפשר להסביר במילים את תחושת ההתעלות והשמחה שהייתה אופפת את הקהילה בזמנים אלו. לא משנה באיזה מצב נפשי היית שרוי, מספיק שהיית נכנס לאזור השירים והיית "עף באוויר" ומתחיל לרקוד ללא הפסקה וללא צורך ב"תדלוקים" שונים ומשונים. נראה שכל הלחץ והמתח משתחררים בבת אחת וסוחפים איתו את המוח, הלב והגוף בהתלהבות של "אש קודש" עליונה השורפת כל מחשבה או רגש אחר. בסיום החג היה לוקח לחסידים זמן רב להתאושש ו"לרדת" שוב לעולם הזה ולשגרת היום-יום.

החג עבר ואיתו תחושת ההתעלות. הלחצים והמתחים החלו שוב מתקדמים בזחילה לכיוון המוח והלב. הרי ה"סוכנים" לא הלכו לשום מקום, הם ממש פה איתנו, הרהרתי לעצמי.

הטלפון מהרב גדי לא איחר לבוא. "אני ב'ייעוץ'. תגיע!" צעדתי בזריזות אל בית הייעוץ, שהיה במרחק שתי דקות מביתי. הרב היה עסוק בחדרו עם אחד האנשים שבאו להתייעץ. הראיתי את עצמי והמתנתי בסבלנות שהרב יקרא לי.

כעבור דקות נפתחה הדלת והרב קרא לי להיכנס.

"שב!" אמר הרב, "מה קורה? משהו חדש?"

"לא", עניתי, "קצת קשה לרדת מהאורות של החג".

"כן, לכולנו קשה". הרב רמז לי להתקרב והוציא מכיסו נייר עיתון מקופל לארבע. "קח, תקרא ותחזיר אליי. לא לדבר בשום פנים עם אף אחד. ביי".

הכנסתי בזריזות את העיתון לכיסי ויצאתי לכיוון הרחוב. מה כבר יכול להיות שם, הרהרתי לעצמי. הגעתי הביתה ופתחתי בסקרנות את חתיכת העיתון המקופל.

"מס הכנסה החל בבדיקת ניהול ספרים של העמותות", הייתה הכותרת. המשכתי לקרוא, אך לא הצלחתי להבין את הנקודה. מה כל כך חשוב בזה? אני יודע שהרב דואג לשמור על החוק בצורה מושלמת. קיפלתי את העיתון וצעדתי שוב לבית הייעוץ. הרב בדיוק יצא לסיבוב ושמח שהגעתי בתזמון מדויק.

יצאנו לסיבוב. מסרתי לרב את חתיכת העיתון המקופלת.

"נו?" שאל הרב.

שתקתי.

"אתה לא מבין?"

"לא", עניתי.

"התחלתי במעקב אחרי העיתונים. עיתון יומי הוא דרך מעולה להעביר מסרים. יש לי כבר עשרות כתבות שגזרתי ושמרתי", אמר הרב, "תבין, הגוף הזה שאני מכנה 'הדירקטוריון' מייצג את כוחות הרע והוא גוף חובק עולם. יש לו כל הכוחות, כל התקציבים וכל האפשרויות. הוא בעצם מנהל כרגע את העולם, הוא קיבל רשות משמיים. בחסדי שמיים התחלתי להבין שנשלחים לי מסרים מהגוף

הזה דרך העיתונות, אתה מבין? כדי לא לדרוך על מוקש צריך להקשיב למסרים ולהתנהל בהתאם. מובן שהכול נכתב ברמזים, אך תודה לא-ל-שה' פוקח את עיניי להבין בכירור את המסר. אתה יודע מה כתבו חכמינו: 'אסור להתגרות ברשע שהשעה משחקת לו'."

הקשבתי קשב רב כדי לנסות ולהבין את התיאוריה החדשה ולהיות לעזר לרב בפענוח הקודים, אך משהו בי לא ממש התחבר לעניין.

"יוצא שמלבד הקהילה הקטנה שלנו לא נשארה נקודת אור בבריאה!" הגבתי לפתע.

"מה לעשות, זה המצב כרגע, ה' יתברך הטיל עלינו את המשימה ונשתדל לעמוד בה בכבוד! ועכשיו בדיחה", המשיך הרב, "איך קוראים לפרשת השבוע של השב"כ?"

"לא יודע", ענית

"פרשת 'האזינו!' סיים הרב בחיוך.

שוב ושוב נדהמתי מיכולת הרב לתפקד בכמה רבדים בעת ובעונה אחת. מצד אחד הקהילה המשיכה להתנהל כרגיל, ומצד אחר עוד ועוד חסידים סומנו כ"סוכנים" או כ"מועמדים לסוכנים". בראיית העולם התמימה שלי, לחסיד מתחזה אין מקום בקהילה קדושה, אך הרב התנהל בצורה אחרת.

החסידים הנאמנים הונחו לפתוח עשר עיניים על המתרחש, וכך נוצרה מערכת המזינה את עצמה. דיווחים שוטפים הגיעו לרב מהחסידים על חשדות אלה ואחרים, על דיבורים חשודים ועל מסרים אמיתיים או דמיוניים שנאמרו על ידי החסידים ה"סוכנים" כבדרך אגב ופורשו כאיום נסתר. הרב מצידו קיבל את המסרים והתייחס אליהם בצורה רצינית ביותר, מה שגרם לזרם הדיווחים להגיע למימדים מפחידים.

התחושה שהתקבלה הייתה שכל תנועה בקהילה נרשמת ומדווחת, מה שגרם לכל משפחה להתכנס בתוך עצמה ולנהל תקשורת שטחית ומינימלית עם המשפחות האחרות.

פרק 9

ההתכנסות

ליל שבת. השעה הייתה שתיים-עשרה וחצי בלילה. בחוץ השתוללה סערה. עמדתי לצאת לכיוון הטיש. מזל שקניתי את המעיל של הקהילה, הרהרתי.

המעיל של הקהילה היה מעיל שחור ומרופד עם כובע פרוותי שעטף את כל הראש ויותר. ניתן היה לרכוס אותו עד לקצה האף, וכך להגן על הפנים מרוח ומגשם. הרב היה הראשון שהלך עם סוג זה של מעיל, וכל החסידים בעקבותיו. המעיל הפך למעין "מדי חורף" של חסידי הקהילה. לחסיד חדש שהצטרף לקהילה נחשבה קניית המעיל לשלב ראשון של היטמעות בתוך הקהילה כחסיד מן המניין. השלב השני היה לבוש החלט החסידי, שהיה מין חלוק ארוך בצבע שחור שנחשב למדי ב' חסידיים לימות החול. לי אישית לקח זמן רב עד שאזרתי אומץ לקנות חלט כזה. זה היה בערב חג השבועות. התקשרתי ליהודה, שהיה "אב הבית" של הקהילה, ואמרתי לו: "מגיע לי מזל טוב! החלטתי לקנות חלט". יהודה שמח מאוד. "מזל טוב! מזל טוב!" בירך אותי בהתלהבות.

קבענו ללכת לחנות הבגדים החסידית בשכונה בהקדם האפשרי כדי להספיק ללבוש את החלט בחג. לצערנו לא מצאנו מידה מתאימה והקנייה נדחתה לאחרי החג. "זה עונש על כך שהתעכבת עם החלט עד עכשיו", אמר יהודה. קיבלתי את דבריו בהכנעה.

הגשם הלך והתחזק והפך לברד. החשתי את צעדיי לכיוון בית הרב. מקווה שאספיק להגיע לטיש לפני שהרב ירד, איחלתי לעצמי. הקשתי שלוש נקישות חזקות וחסרות סבלנות על דלת הברזל. כבר הייתי רטוב למדי, וקיוויתי שהדלת תיפתח מהר. הדלת נפתחה,

והדי ויכוחים סוערים הגיעו לאוזניי מכיוון חדר הטיש. ב"ה כנראה הרב עוד לא ירד, הרהרתי.

כאמור, מקום הישיבה בטיש היה ממש החלטה אסטרטגית. להיות קרוב מדי לרב היה די מלחיץ, ורחוק מדי יצר הרגשה של ניתוק. הגעתי לקצה המסדרון המוביל לחדר הטיש תוך כדי סריקה מהירה של מקומות הישיבה הפנויים. מצאתי מקום טוב באמצע והתיישבתי. ההמתנה לטיש הייתה חוויה מיוחדת במינה. הקבוצה הייתה מחולקת לאזורים. אזור אחד כונה האזור ה"שמוח", שם ישבו קבוצת חסידים ושיתפו זה את זה בבדיחות ובאירועים מצחיקים. מדי כמה דקות נשמעו מהאזור פרצי צחוק מתגלגלים. אזור אחר התמקד בניחוח אירועי השבוע האחרון על פי התפיסה הרוחנית של הרב וזכה לכינוי "הקבינט הביטחוני". הדמות הבולטת ביותר בקבינט הייתה חסיד בשנות החמישים לחייו בשם ברוך. ברוך לא היה חסיד רגיל לכלל הדעות. הוא היה בעל עבר צבאי סודי במשרד הביטחון. בהווה הוא שימש בתפקיד עובד סוציאלי בכיר. היה בו שילוב של תפיסה רוחנית גבוהה ונטייה למיסטיות עם רגליים יציבות על הקרקע. גילו המבוגר יחסית ותפקידיו בהווה ובעבר הקנו לו מעמד מכריע של "מבין עניין" בכל נושאי האקטואליה. אחד הסיפורים המופלאים שנהג ברוך לספר היה על הפגישה הראשונה שלו עם הרב ב"יעוץ". לדבריו, באמצע הייעוץ הרב פשוט החל לרחף מעל הקרקע בדבקות עצומה. האמת היא שהייתי די סקפטי באשר לאמינות הסיפור, אך שמרתי את הדבר לעצמי.

החזון הרוחני של ברוך היה שהרב הוא צדיק הדור ובבוא הזמן אמורה לשרות על הרב נבואה שתיתן לו את הכוח להנהיג את הדור לקראת הגאולה. ברוך גם שרטט מפה רוחנית של הרב ושל הקהילה על פי תורת הקבלה.

ידוע של פי הקבלה מהות הבורא אינה ניתנת לתפיסה משום שאין בה כל מימד של גבול. מבואר שהבורא, כדי לברוא בריאה בעלת גבול, "צמצם" את עצמו ל"פורמט" מוגבל. הספירות הן ממוצע בין המהות הבלתי גבולית לבין הגבול והם מתחלקות לעשר. אלו הם מעין עשרה מיני הנהגות שהבורא יצר בהם את עולמו ודרכם הוא מנהיג אותו אל התכלית. הספירה הראשונה מכונה "כתר" והיא

הגבוהה ביותר. מהכתר מתעבות הספירות עד לספירה האחרונה המכונה ספירת המלכות.

במפה של ברוך הרב עמד בראש הפירמידה נגד ספירת הכתר, ומתחתיו רשם ברוך את עצמו כנגד ספירת הדעת. שאר החברים תפסו כל אחד את מקומו במפה, אך ברוך הקפיד בעקשנות לא לגלות את מיקומם.

הרב בעצמו נהג להתייחס אליו בסגנון של "כבדהו וחשדהו". מצד אחד התייעץ איתו והקשיב לעצתו, ומצד אחר, בחדרי חדרים, אפשר היה לשמוע משפטים כמו "אני לא סומך עליו בגרוש! נראה לי שהוא 'שתול' פה מטעם..." החסידים ה"נאמנים" לרב עקבו אחרי כל משפט של ברוך לפני הטיש ודיווחו לרב כדי לנסות לזהות כוונות נסתרות העומדות מאחורי דבריו.

ברוך החל לומר כי המצב בקהילה עומד להשתנות, כשלפתע דלת הטיש נפתחה והרב ובנו אהרון נכנסו אל תוך החדר. נעמדנו בדממה כנהוג ופתחנו שביל גישה כדי שהרב יוכל להגיע אל כיסאו שעמד בקצה החדר. אהרון נהג לשבת עם החסידים בכיסא הצמוד לרב.

כמו בכל טיש הרב גדי התיישב, עצם את עיניו, נשען לאחור על משענת כיסאו המרופד והחל לזמזם ניגון מאולתר. שקט מוחלט שרר בחדר. המשפט האחרון של ברוך הדהד באוזניי ולא הרפה ממני. הוא אמר שמהו עומד להשתנות! חשבתי, ברוך הוא לא אחד שמדבר דיבורי סרק.

הרב פקח את עיניו והביט בנוכחים בחדר. "היכן שלום?" שאל הרב.

"הוא לא מרגיש טוב!" ענה אחד החסידים.

"טוב", המשיך הרב, "יש עניינים חשובים אז נא להקשיב היטב". הדריכות שלי הגיע לשיאה.

"כידוע לכם, מאז הוקמה הקהילה השתדלתי להפיץ את מעיינות תורת החסידות בדרך המיוחדת שלנו בצורה המונית. הפצנו מאמרים, ספרים, דיסקים וקלטות של שיעורים בכל הארץ ואפילו הצלחנו להגיע לכמה תוכניות אירוח בטלוויזיה. ובכן, היצר הרע לא שקט על שמריו ונראה שהוא מתכנן לנו תוכנית לא פשוטה בכלל. הייתה לי שיחה ארוכה עם ברוך והגענו למסקנות חשובות מאוד."

הרב פנה לברוך וביקש ממנו להסביר את המצב. "המצב הוא כזה!" פתח ברוך בהסבר קולח, "העולם לא נמצא בהפקרות, אף אחד לא פועל בחלל ריק. פירוש הדבר שעל כל פעולה מצד הקדושה ישנה תגובה מצד היצר הרע. חשוב להבין שהיצר הרע הוא לא דבר מופשט, אלא יש לו שליחים בכל מקום המוציאים אל הפועל את תוכניותיו. אנשים ממש! אתם מבינים?" פנה ברוך בשאלה לנוכחים.

"ממש לא!" ענה שלמה, "אין לנו מושג לאן אתה מכוון". "לאט-לאט אתם תבינו", המשיך ברוך בשלוות נפש ובטון בטוח שהיה כל כך אופייני לו. "למשל, תוכנית אירוח בטלוויזיה יכולה לשרת את צד הקדושה, אך באותה עוצמה אפשר להשתמש ברב כדי להעביר דרכו מסרים אחרים המשרתים בדיוק את הצד השני. פירוש הדבר שהרב חושב שהוא מפיץ קדושה ובפועל הוא מגויס ללא ידיעתו להפיץ טומאה. מה שמסוכן בכל העניין הוא שישנה נקודת אל-חזור, שברגע שעוברים אותה כל נסיגה הופכת לאיום על חיי הרב", סיכם ברוך.

"ובכן", המשיך הרב, "ישנן כמה החלטות שצריך לבצע. דבר ראשון, במוצאי שבת ייערך איסוף של כל החומרים המוקלטים בקולי האישי, כל הקלטות והדיסקים שנמצאים בידיכם ימסרו חזרה. אני לא מוכן שתישאר קלטת אחת שלא נמסרה. אני לא מעוניין שישתמשו בקול שלי להוציא את עם ישראל לשמד. יש שאלות?" "האם ישנן עוד השלכות להבנה החדשה?" שאל שלמה. "אני מעריך שכן, אך נכון לרגע זה זו ההוראה היחידה", השיב הרב.

הרב פנה לברוך ושאל אם הוא רוצה להוסיף משהו. ברוך לא החמיץ את ההזדמנות.

"בפרק ב' בתהלים אנו מוצאים פסוקים המתארים את המצב בצורה ברורה: 'יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו, ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו'. אם נתבונן בפסוקים נבין שבכל דור ישנם אנשים הממונים מטעם היצר הרע להתנגד לאנשי ה' האמיתיים. הם אנשים של ממש! וברור שמקום קדוש כמו שלנו מושך 'עיניים' של אותם אנשים. המסקנה מכל

האמור היא שדי ברור שאנחנו נמצאים במעקב כלשהו על ידי היצר ושליחיו וצריך להביא את זה בחשבון בכל צעד שהרב או החסידים עושים".

הרב עצר בנקודה זו את הנושא והמשיך להעביר את הטיש בצורתו הרגילה. במהלך הטיש לא הצלחתי לדבר עם אף אחד על רחשי ליבי בנושא, אך מבטי עיניים מלאי משמעות עברו ביני לבין דורון וברור היה לשנינו כי בסיום הטיש ניפגש לדבר על כך. כאמור, הרב הנהיג בקהילה איסור על שיחת חברים על נושאים פנימיים, אחת הסיבות הייתה הפחד שחלק מאנשי הקהילה אינם אנשים תמימים אלא הם שתולים לצורך מעקב. דורון נחשב בעיניי לאחד החסידים החשודים פחות, ובמשך הזמן יצרתי איתו קשרי ידידות ואימון.

הטיש נגמר בשעה שתיים בלילה. יצאנו מבית הרב אל המדרגות המובילות לכביש הראשי. דבוקת החסידים החלה להתפזר איש-איש לכיוון ביתו. התקדמתי לכיוון הבית ומזווית העין הבחנתי בדורון המחיש צעדיו לעברי. פניתי לכיוונו. "שבס, יש לך נדודי שינה?" שאלתי בציניות.

"האמת שכן!" השיב דורון.

"בוא נתרחק קצת כדי שנוכל לדבר", לחשתי לדורון.

המשכנו לפסוע במעלה הרחוב. דורון שתק, וגם אני. השתיקה הייתה ביטוי ללחץ פנימי שלא ידע למצוא שביל ברור לשיח חברי. סיבה נוספת לשתיקה שלי הייתה העובדה שאצלי הנאמנות לרב קדמה לכול. פירוש הדבר שאפילו חבר כמו דורון, שעם הזמן זכיתי לפתח איתו קשרי ידידות ואמון אמיתיים, נמצא מבחינתי במעגל חיצוני. ישנם דברים שהרב סיפר לי שלא אוכל לשתף אותו בהם לעולם. ייתכן גם שאאלץ לדווח לרב על התנהגות או אמירה יוצאת דופן שלו. זו הייתה ההקרבה האישית שלי והיא הלכה והתגברה ככל שהתקרבותי למעגל הפנימי של הרב.

בכלל, קשרי החברות בקהילה נעשו שטחיים למדי. אם בתחילת התהוותה של הקהילה הייתה הרגשת אהבה, אחדות ושיתוף, ופרויקטים כמו העברת דירה לחבר היו לגיטימיים מאוד, עם הזמן אופי הקהילה השתנה לגמרי. גם חברויות "עתיקות" שהיו בין חסידים לפני שהצטרפו לקהילה לא החזיקו מעמד, והמוזר מכול היה שאפילו

אח ואחות, גיסים וגיסות בתוך הקהילה חשו במין ניכור וריחוק בלתי מוסבר אלה מאלה. כך גם אני חשתי בנוגע לשתי אחיותיי הנשואות בקהילה. טוב, הסברתי לעצמי, בשביל לאחוז באמת צריך להקריב הרבה מאוד.

"אז מה אתה אומר?" שבר דורון את השתיקה.
 "לא יודע, נראה שמושהו עומד להשתנות בצורה קיצונית", ענית.
 "זה נראה לך אמיתי?"
 "תשמע, אתה כבר יודע שישנם 'שתולים בבית ה'".
 "ברוך הזה מביא לי ת'עצבים חבל על הזמן, הוא משחק אותה מבין בכל דבר ומתנהג כמו פוסק הדור", אמר דורון בכעס.
 "אי אפשר לדעת, ייתכן שהוא שתול וייתכן שלא. בכל מקרה לא כדאי להתעסק איתו", ענית. "טוב, אני רואה שיהודה ומנחם מתקרבים. יאללה. שבס שבס", סיימתי את הדיון.
 פניתי לכיוון הבית. הרחוב היה שקט וחשוך. הרגשת פחד בלתי מוסבר החלה להציף אותי. הייתכן שהרב בסכנת חיים אמיתית? הרהרתי, אולי הקהילה כולה נמצאת בסכנה? וואי, וואי, עדיף ששחר לא תשמע על זה כלום".

כדור השלג הלך והתגלגל בצורה מפחידה. הטישים של הרב נעשו ממוקדים בנושא וסוערים במיוחד. ויכוחים קשים התנהלו בין המצדדים בשינויים ובהתאמת הפעילות להערכת המצב החדשה לבין ה"קנאים" שטענו בתוקף שיש להמשיך ולפעול ללא כל שינוי.

"תבינו, אין שום ברירה, אנחנו תחת העיניים של הצד השני. זה לא משחק! תפסיקו להיות תמימים!" טען ברוך. למעטים שניסו להתווכח איתו הגיב ברוך בקול שקט אך תקיף ביותר. "לאט-לאט גם אתם תבינו".

בשיחה סודית בארבע עיניים פרס הרב את משנתו. "ברוך הוא בוודאי לא משלנו, ולכן יש להתייחס לדבריו מאוד ברצינות, אתה מבין? הוא פשוט מעביר מסרים מ'הצד השני'. אסור להתעלם ממנו, זה ממש מסוכן! ממש מסוכן! החיים שלי בסכנה, זה מצב של פיקוח נפש!"

בעקבות מסרים חוזרים ונשנים של ברוך קיבל הרב החלטה קשה

מאוד. הוחלט לעצור את הפצת משנתו החסידית של הרב, הפצה שהייתה המוקד שסביבו התנהלו חיי הקהילה. ההשלכות של החלטה קשה זו היו מרחיקות לכת ואפשר לומר בוודאות שנסותרו אף מעיני הרב עצמו.